

'HAKAM'

เด็กสร้างบ้าน

พลังเยาวชนสร้างชุมชนสันติสุข

ภายใต้การดำเนินงาน โครงการเยาวชนต้นแบบเติมความหวังสู่สังคม

Harapan Kampong (HAKAM)

สารจากที่ปรึกษาโครงการ

จังหวัดชายแดนภาคใต้กล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ในด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีความร่มรื่นและหลากหลายทางด้านชีวภาพและมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรมบนประวัติศาสตร์ของพื้นที่อันยาวนาน โดยผู้คนซึ่งส่วนใหญ่เป็นมลายูมุสลิมอยู่ร่วมกับชาวพุทธ ชาวจีนที่มาตั้งถิ่นฐานนับแต่อดีต ต่างสื่อสารด้วยภาษามลายูเดียวกัน อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขมาโดยตลอด ความสัมพันธ์ในแนวราบระหว่างผู้คนที่มีความหลากหลายจึงเป็นความสวยงามยิ่งนัก

ส่วนความสัมพันธ์ในแนวตั้งระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน นับจากอดีตกล่าวได้ว่ามีปัญหาในทุกภูมิภาค แต่สำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความแตกต่างจากภูมิภาคอื่นๆ จึงเป็นบริเวณที่มีปัญหาในระบบความสัมพันธ์นี้มากกว่าภูมิภาคอื่นๆ อันเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดสถานการณ์ความไม่สงบอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลายาวนาน จนในปีพ.ศ. 2547 เป็นต้นมา เกิดสถานการณ์ความรุนแรงทำให้ผู้คนเสียชีวิต ทรัพย์สินเสียหาย ประชาชนเสียชีวิตกว่าล้านคน ขาดความมั่นคง และเกิดผลกระทบในหลายๆ ด้านตลอดจนภาพลักษณ์ในสายตาประชาคมโลก ปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงนี้จึงเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของประเทศไทยที่ต้องรีบแก้ไขอย่างจริงจัง ในปีพ.ศ. 2558 รัฐบาลจึงได้ตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ให้ศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาคritical นี้ ซึ่งกอส. ได้เสนอรายงานในบทแรกว่า

“งานสมานฉันท์ใส่ใจกับชีวิตและอนาคตของเด็กๆ เหล่านี้ เพราะนี่คือ อนาคตของสังคมไทย ถ้าพวกเขาผูกพันรักใคร่กัน ไม่ว่าจะ
จะมีใครคิดร้ายเพียงไรสังคมไทยก็มั่นคงแข็งแรง แต่หากพวกเขา
เติบโตขึ้นมาด้วยความโกรธแค้นเกลียดชังหรือเพียงไม่แยแส
ใส่ใจในทุกข์ร้อนของกันและกัน อนาคตของสังคมไทยก็จะมี
เห็บเห็บไปด้วยเมฆหมอกแห่งความรุนแรง ไม่ว่าจะใช้ปืนที่กระบอกหรือ
ใช้กำลังสักเพียงไร ก็สร้างความรุ่มเย็นในสังคมให้หวนคืนมาได้”

โครงการพัฒนาเยาวชนต้นแบบเต็มความหวังสู่สังคม (Harapan Kampong)
จึงเป็นความพยายามจะตอบปัญหาว่า เหตุร้ายเช่นนี้เกิดขึ้นกับบ้านเมือง
ของเราได้อย่างไร จะลดทอนผ่อนเบาปัญหาที่รุมเร้าอยู่ในตอนใต้ของ
ประเทศด้วยการลดเงื่อนไขแห่งความรุนแรงได้อย่างไร จะสรรค์สร้าง
สังคมการเมืองไทยอย่างไร เพื่อให้ลูกหลานอยู่กันต่อไปได้อย่างมีกำลังใจ
ในฐานะสมาชิกของสังคมไทย ที่สำคัญให้พวกเขาอยู่ร่วมกันได้อย่างมี
ศักดิ์ศรีและสิทธิเสมอกัน และเอื้ออาทรต่อกันในฐานะเป็นพลเมืองของ
สังคมไทยที่เข้มแข็ง เพื่ออยู่ร่วมกันบนความหลากหลายอย่างสันติสุข
ต่อไป เมื่อเราต่างมองเห็นและยอมรับ คุณค่าและความงามแห่งความ
เป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะเชื่อชาติใด นับถือศาสนาใด หรือมาจากถิ่นฐาน
ใดแล้ว มิตรภาพย่อมงอกงามและก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างยอมรับ
และสร้างสรรค์สิ่งดีงามสู่สังคมได้อย่างยั่งยืน

รศ.เสาวนีย์ รุจิระอัมพร จิตต์หมวด

ประธานคณะกรรมการศูนย์นโยบายโลกมุสลิม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อดีตคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.)

สารจากที่ปรึกษาโครงการ

ความขัดแย้งและความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ที่สั่งสมมายาวนาน ก่อให้เกิดปัญหาทั้งระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ ทุกฝ่ายต่างมุ่งเน้นมาที่การแก้ปัญหา และเยียวยาเหตุการณ์เฉพาะหน้า ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้ความรุนแรง โดยบางครั้งก็ละเลยที่จะค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหานั้น

การคลี่คลายปัญหาจากต้นเหตุ จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และความเข้าใจต่อผู้คนในพื้นที่ โดยเฉพาะในบริบทของ พหุวัฒนธรรม บนพื้นฐานของการพูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกันโดย ก้าวข้ามความขัดแย้งที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน

โครงการพัฒนาเยาวชนต้นแบบเติมความหวังสู่สังคม Harapan Kampong จึงเป็นหนึ่งในรูปแบบความพยายามสร้างความเข้าใจผู้คนในพื้นที่ ตั้งแต่ยังเป็นเยาวชน ปลูกฝังและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องทั้งต่อตนเองและ สังคมรอบข้าง เพื่อนำไปสู่พลังแห่งการสร้างสรรค์อันยิ่งใหญ่ในอนาคต ของเยาวชนเหล่านี้ ที่จะสร้างการยอมรับต่อสังคมที่มีต่อผู้คนในพื้นที่ ขณะเดียวกันก็เป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างสังคมภายนอกกับคนในพื้นที่ให้เป็นที่ไปอย่างเข้าถึงและมีความผ่อนคลายต่อกัน

การบ่มเพาะในวันนี้จะช่วยสร้างความมั่นคงในอนาคตข้างหน้า โดย
เยาวชนเหล่านี้จะมีความทรงจำที่ดีร่วมกัน พัฒนาสู่คนรู้จักกัน และเป็น
เพื่อนกัน แม้มีความเชื่อ และทัศนคติที่แตกต่างกัน ความแตกต่างจะเป็น
เพียงความท้าทายในเชิงการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อเกิดความเข้าใจใน
บริบทของการดำเนินชีวิตที่แตกต่าง อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคม
และการแก้ปัญหาอย่างสันติ สร้างความร่วมมือร่วมใจอันดีในการ
สร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นแก่กันและกันและนำมาซึ่งความเจริญ
ก้าวหน้า มั่นคง ของท้องถิ่นตนเอง

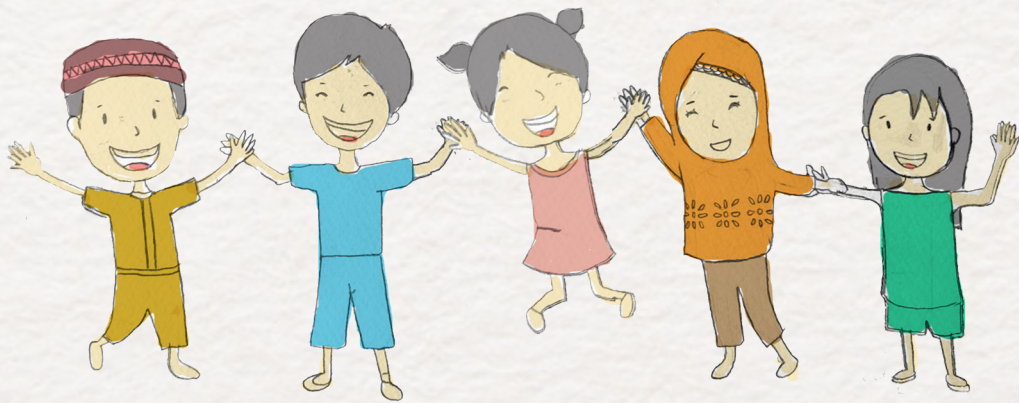
พลโท กัทรพล รักชนกร

กรรมการผู้ส่งคุณวุฒิ (ภายนอก)

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ส่วนที่ 1

เหตุผล ต้นเรื่อง ความเป็นมาของ การดำเนินงาน

ความเป็นมาของการดำเนินงาน

เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ อันประกอบไปด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และบางส่วนของจังหวัดสงขลาที่ประทุขึ้นในปี พ.ศ. 2547 ได้สะท้อนรากเหง้าของปัญหา ที่สั่งสมในตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งลักษณะของปัญหาดังกล่าวมีความซับซ้อนและมีความเชื่อมโยง กับปัญหาอื่นๆ ในหลายมิติ โดยสถานการณ์ความรุนแรงและความไม่สงบที่เกิดขึ้นได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทุกกลุ่มในพื้นที่ รวมทั้งมีผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และในระดับระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก เมื่อพิจารณาสถิติแนวโน้มความรุนแรงในรอบ 11 ปีที่ผ่านมา พบว่า ปี พ.ศ. 2557 มีสัญญาณเชิงบวกสะท้อนให้เห็น คือ จำนวนเหตุการณ์ การเสียชีวิต และบาดเจ็บมีแนวโน้มที่ลดลง โดยจำนวนเหตุการณ์ลดลงประมาณ 2.7 เท่า เมื่อเทียบกับปีที่มีเหตุการณ์สูงสุด (ปี พ.ศ. 2548) นอกจากนี้ผู้เสียชีวิตรายวันก็ลดลง จากประมาณ 2-3 คนในระยะแรก เป็นการประมาณการลดลงเหลือประมาณ 1 คนต่อวัน และจากที่มีผู้บาดเจ็บรายวันประมาณ 4 คน ก็มีทิศทางประมาณการลดลงเหลือ 2 คนต่อวันด้วย¹

¹ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ชายแดนใต้. รายงานสถิติเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปี 2557: ปีที่มีทิศทางของเหตุการณ์น้อยที่สุดในรอบ 11 ปี. 2557

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อกลุ่มเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย การเสียชีวิตและบาดเจ็บ ความเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (คนพิการ) การตกเป็นผู้ต้องสงสัย ถูกดำเนินคดีและคุมขัง การถูกพลัดพรากจากครอบครัวในกรณีที่คุณในครอบครัวถูกกล่าวหาว่าเห็นต่างจากรัฐ และการต้องกลายเป็นเด็กกำพร้าจากการสูญเสียชีวิตบุคคลในครอบครัว โดยเด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ความขัดแย้งและความรุนแรง จะมีผลกระทบทางจิตใจที่อาจจะนำไปสู่ภาวะความซึมเศร้า ภาวะวิตกกังวล หรือแม้แต่การใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหาอีกด้วย โดยรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งด้วยกระบวนการสันติภาพ ทำให้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้เป็นวาระระดับชาติ นอกจากนี้ประชาคมระหว่างประเทศก็ยังได้ให้ความสนใจในปัญหาและได้ให้ความสนใจในการเข้ามาสนับสนุนการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง

สำหรับแนวทางของกระบวนการสันติภาพทั้งหลาย ล้วนต้องเผชิญกับช่วงเวลายากลำบากครั้งแล้วครั้งเล่า โดยอาจเป็นผลจากข้อเรียกร้องที่ไม่คาดคิดจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จากข้อขัดแย้งภายใน หรือจากสภาวะที่ตึงเครียดทุกด้านเมื่อมีประเด็นขัดแย้งที่สร้างปัญหามากที่สุดเป็นเดิมพัน เพราะการแทรกแซงจากภายนอก หรือเพราะสิ่งก่อกวนอื่นๆ บทเรียนสำคัญยิ่งบทหนึ่งที่ได้จากกระบวนการสันติภาพอื่นๆ คือ การสร้างกลไกสนับสนุนให้ผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจอย่างดีเกี่ยวกับทางเลือกและมุมมองของฝ่ายต่างๆ ได้ทำงานด้วยกันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการสันติภาพ ผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจเหล่านั้นสามารถสร้าง “พื้นที่กลาง” อย่างไม่เป็นทางการซึ่งช่วยให้พวกเขาได้สำรวจหาตัวเลือกและความเป็นไปได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้กระบวนการเดินหน้าและนำไปสู่ความเห็นพ้องกันได้

ในช่วงที่ผ่านมากการจัดการปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการดำเนินงานที่มาจากความร่วมมือของเยาวชนต่อการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี² โดยพบว่า เยาวชนในทุกภาคส่วนยังคงมีการแสดงบทบาทความเป็นเยาวชนของตนเองต่อหน้าที่ที่ควรจะเป็นปรากฏอยู่ หากเพียงแต่ความชัดเจนในการแสดงบทบาทหน้าที่นั้นแตกต่างกันออกไป ซึ่งขึ้นอยู่กับวิถีคิดฝังลึกของเยาวชนที่มีต่อรัฐที่รัฐควรต้องทบทวนในประเด็นต่างๆ โดยเครือข่ายเยาวชนในพื้นที่ ได้มีการแสวงหาแนวทางจัดการปัญหาแบบสันติวิธีมากยิ่งขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สามารถเชื่อมโยงกลุ่มต่างๆ ในชุมชนและสังคมได้

สำหรับโครงการพัฒนาเยาวชนต้นแบบเต็มความหวังสู่สังคมนั้นมีจุดประสงค์ที่จะสร้างโมเดลตัวอย่างในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความสงบสุข และสร้างความปรองดอง ผ่านกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจให้แก่ทุกชุมชนของจังหวัดปัตตานี ในการช่วยบรรเทาปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทยโดยมีกลุ่มเป้าหมายหลักในการขับเคลื่อน คือเยาวชนในจังหวัดปัตตานี

การดำเนินงานให้ความสำคัญในการส่งเสริมกิจกรรมสายสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและการพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการอบรมเยาวชนและกิจกรรมชุมชนของเยาวชน เพื่อสร้างพื้นที่เชิงสังคมซึ่งผู้คนในชุมชนนั้นสามารถพูดคุยกันอย่างสบายใจ นอกเหนือจากนักเรียนและผู้ปกครองแล้วทางโครงการฯ ยังจะกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของคณะ ครู/อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ชาวบ้าน และผู้นำทางศาสนาเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางอ้อมบนพื้นฐานทางวัฒนธรรมอันดีงามโดยภาพรวมอย่างยั่งยืน

² รชย์ ไวยวรรณจิตร. ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : การมีส่วนร่วมของเยาวชนกับบทวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี. ทุนสนับสนุนการวิจัยชุมชน จากสำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า ประจำปี 2553

โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การผนวกผู้ประสานงานหรือตัวเชื่อมของกลุ่มคนต่างๆ ในการช่วยเชื่อมความสัมพันธ์อันดีงามในชุมชนพหุวัฒนธรรม อีกทั้งโครงการฯ ยังมีนโยบายที่สำคัญคือ จะต้องเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับชุมชนและผู้เกี่ยวข้องกับโครงการฯ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ จะได้รับการอบรมในเรื่องการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์จากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ โดยการออกแบบทุกๆ กิจกรรมจะยึดหลักและดำเนินการตามวัฒนธรรมและประเพณีของเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ และอาศัยการร่วมมือกับองค์กรพันธมิตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยที่พิจารณาแต่งตั้งจากความน่าเชื่อถือและศักยภาพในการดำเนินงานด้านเยาวชนและการพัฒนาชุมชนที่ผ่านมา

วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

1. เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนในพหุวัฒนธรรม โดยการสร้างพื้นที่เชิงสังคมที่ให้ทุกเชื้อชาติ ศาสนาสามารถพูดคุยกันได้ อย่างสบายใจ และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเพื่อหาความต้องการร่วมกัน โดยมุ่งเป้าสู่การพัฒนาเยาวชนและชุมชน
2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำของเยาวชน สร้างภาวะการเป็นผู้นำและการเป็นพลเมืองที่ดี เพื่อให้เยาวชนตระหนักและเห็นความสำคัญของการศึกษา รวมถึงพัฒนาสมาชิกชุมชนเป้าหมาย โดยการให้ความรู้และทักษะที่สามารถเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในการลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น
3. เสริมสร้างกลไกและตัวอย่างความสำเร็จในชุมชน ที่สามารถสานต่อเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนให้เข้มแข็งขึ้นและแบ่งปันประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีที่ได้ร่วมเรียนรู้ร่วมกัน

พื้นที่และเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของโครงการ

กลุ่มเป้าหมายของโครงการเยาวชนต้นแบบเต็มความหวังสู่สังคม แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ กลุ่มเป้าหมายหลักและกลุ่มเป้าหมายรอง ดังนี้

- กลุ่มเป้าหมายหลัก
- เด็กและเยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตจังหวัดปัตตานี
- พ่อแม่ผู้ปกครองของเยาวชนในจังหวัดปัตตานี
- ผู้บริหารสถานศึกษา, ครู/อาจารย์, ผู้นำศาสนา, ผู้นำชุมชนในจังหวัดปัตตานี

2) กลุ่มเป้าหมายรอง

- สมาชิกของชุมชน
- เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมภายในชุมชน

พื้นที่ดำเนินการ

โครงการเยาวชนต้นแบบเติมความหวังสู่สังคมดำเนินงานในชุมชนที่มีสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป ในเขตจังหวัดปัตตานี จำนวน 6 ชุมชน ดังนี้

- โรงเรียนสายบุรีแจ่งประชาคาร ในพื้นที่ชุมชนตะลุบัน ตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี จ.ปัตตานี
- โรงเรียนสุวรรณไพบูลย์ ในพื้นที่ชุมชนยะหริ่ง ตำบลยะหริ่ง อำเภอยะหริ่ง จ.ปัตตานี
- โรงเรียนปทุมคงคาอนุสรณ์ ในพื้นที่ชุมชนตุง ตำบลตุง อำเภอหนองจิก จ.ปัตตานี
- โรงเรียนยาปีบรรณวิทย์ ในพื้นที่ชุมชนยาปี ตำบลยาปี อำเภอหนองจิก จ.ปัตตานี
- โรงเรียนสะนอพิทยาคม ในพื้นที่ชุมชนสะนอ ตำบลสะนอ อำเภอยะรัง จ.ปัตตานี
- โรงเรียนราชมนูรังสฤษฎ์ ในพื้นที่ชุมชนนาประดู่ ตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จ.ปัตตานี

กระบวนการและวิธีการดำเนินงาน กรอบแนวความคิดในการดำเนินโครงการ

กิจกรรมต่างๆ ของโครงการจะออกแบบบนพื้นฐานของแนวคิด ปฏิสัมพันธ์
สันติภาพ (People to people approach-P2P) ซึ่งเชื่อว่าโครงการที่
ดำเนินการภายใต้กรอบกระบวนการนี้ควรชี้ให้เห็นถึงพื้นฐานและที่มาของ
ความอคติและสัมพันธ์ด้านลบระหว่างคู่ขัดแย้ง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญใน
การขัดขวางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่ขัดแย้ง ทั้งนี้เพื่อที่จะ
แก้ไขปัญหาที่กล่าวมาอย่างตรงจุดและสร้างโอกาสในการฟื้นความ
สัมพันธ์ขึ้นใหม่ระหว่างกลุ่มขัดแย้งผ่านชุดกระบวนการสร้างปฏิสัมพันธ์
โดยมีเป้าหมายในการสร้างความเข้าใจร่วมกัน สร้างความไว้วางใจ
ความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ตลอดจนพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมที่
ยืดหยุ่นได้ และหากบุคคลมีสัมพันธภาพที่ดีแล้ว การแก้ปัญหอย่างสันติ
จะเกิดขึ้น

โดยกรอบแนวความคิดในการดำเนินโครงการจะให้ความสำคัญกับการ
สร้างพื้นที่กลางที่เป็นพื้นที่ปลอดภัย ให้ทุกคนสามารถร่วมพูดคุยใน
ประเด็นการพัฒนาเยาวชนและชุมชน ซึ่งส่วนที่โครงการส่งเสริมและ
สนับสนุนให้เกิดการสร้างพื้นที่กลางของชุมชนผ่านการดำเนินงานดังนี้

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดกระบวนการสื่อสารเชิงบวก
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมให้สมาชิก

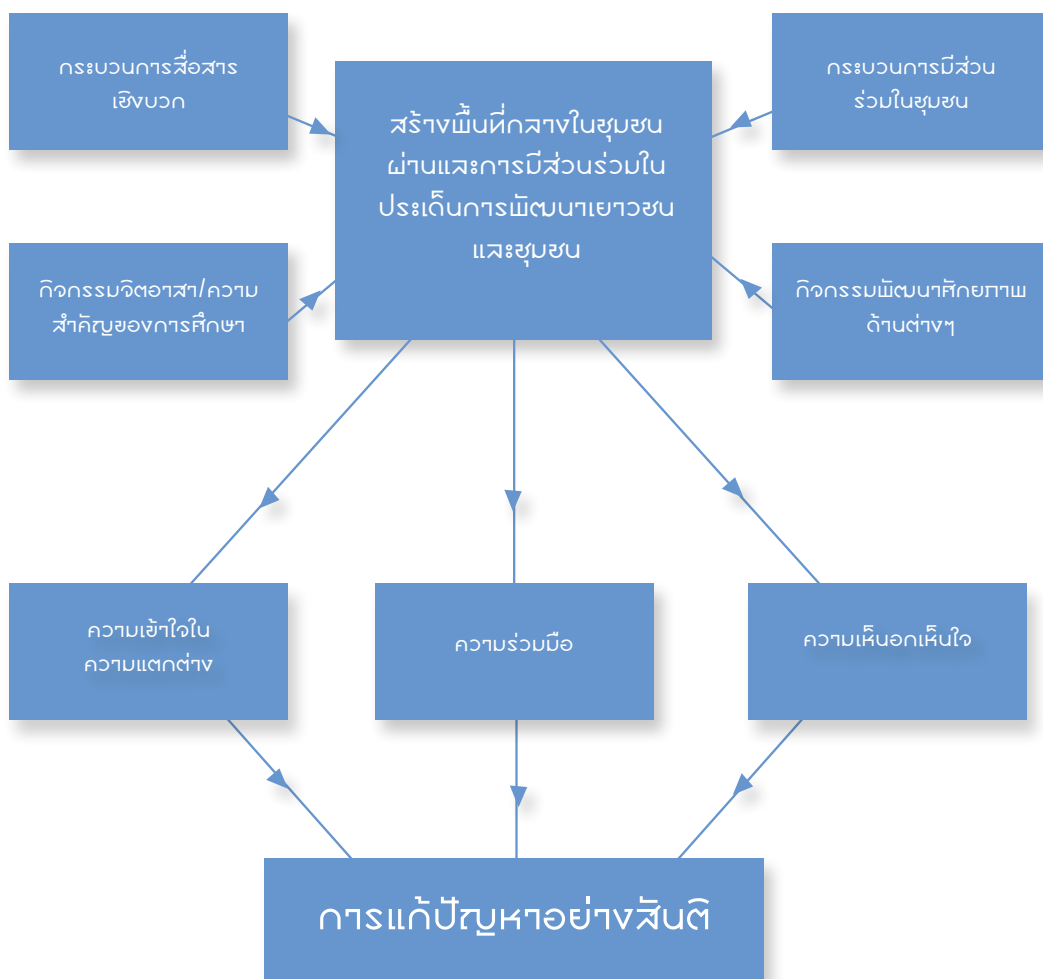
ของชุมชน

- สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชน ผ่านกิจกรรม
จิตอาสา และการให้ความสำคัญของการศึกษา

- สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมในกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา, ครู/
อาจารย์, ผู้นำศาสนา, ผู้นำชุมชนกิจกรรมพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ เช่น
ทักษะการเป็นพี่เลี้ยง ทักษะการวิเคราะห์

เป้าหมายของกิจกรรมต่างๆ ก็เพื่อเป็นสะพานเชื่อมระหว่างวัฒนธรรมที่หลากหลายและเพื่อสร้างให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สร้างสรรค์อย่างยั่งยืน และสร้างความเข้าใจร่วมกันในความแตกต่าง ที่จะนำไปสู่การสร้างควมไว้วางใจ ความเห็นอกเห็นใจ รวมถึงความร่วมมือ และการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการสันติภาพได้ (ดังแสดงในแผนภาพที่ 1)

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการดำเนินโครงการ
เยาวชนต้นแบบเต็มความหวังสู่สังคม

ขอบเขตของการดำเนินโครงการ ขอบเขตด้านพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

การดำเนินโครงการในพื้นที่ 6 ชุมชนและ 6 โรงเรียนเป้าหมายในจังหวัดปัตตานี กล่าวคือ โรงเรียนยาบีบรรณวิทย์ โรงเรียนราชมนูรังษฤษฎ์ โรงเรียนปทุมคงคาอนุสรณ์ โรงเรียนสะนอพิทยาคม โรงเรียนสุวรรณไพบูลย์ และโรงเรียนสายบุรีแจ้งประชาคาร โครงการจะขับเคลื่อนโดยเด็กและเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นภายใต้การสนับสนุนของ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำศาสนา และผู้นำชุมชน และผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ประเด็นเนื้อหาที่ใช้ในการดำเนินโครงการประกอบด้วย การสื่อสารเชิงบวก การคิดวิเคราะห์ ความสำคัญของการศึกษา จิตอาสาและการพัฒนาชุมชน

- เด็ก การสื่อสารเชิงบวก การคิดวิเคราะห์ ความสำคัญของการศึกษา จิตอาสาและการพัฒนาชุมชน
- ครู/อาจารย์ การเป็นพี่เลี้ยง การวิเคราะห์เด็ก วิเคราะห์ศักยภาพ
- ชุมชน การสื่อสารที่เป็นเชิงบวก

กระบวนการ

กิจกรรมต่างๆ ดำเนินการด้วยกระบวนการการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Base Learning) และ การสานเสวนา (Dialogue) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การเรียนรู้ผ่านโครงการ (Project Base Learning)

การเรียนรู้ผ่านโครงการเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และทักษะผ่านการทำงานที่มีการค้นคว้าและการใช้ความรู้ในชีวิตจริงโดยมีตัวผลงานและการแสดงออกถึงศักยภาพจากการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยโครงงานจะถูกขับเคลื่อนโดยมีคำถามกำหนดกรอบการเรียนรู้ที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างมาตรฐานการเรียนรู้กับทักษะการคิดขั้นสูงเข้าสู่สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง

หน่วยการเรียนรู้แบบโครงงานจะประกอบไปด้วยกลวิธีการสอนที่หลากหลายที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในวิธีการเรียนรู้ที่ต่างกัน นักเรียนสามารถขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกหรือชุมชนเพื่อคลี่คลาย ปัญหา การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานเป็นรูปแบบวิธีสอนที่จะน่านักเรียนเข้าสู่การแก้ปัญหาที่ทำทหายและสร้างชิ้นงานได้สำเร็จด้วยตนเอง

2) การสานเสวนา (Dialogue)

การสานเสวนาเป็นกระบวนการเปิดใจพูดคุย และรับฟังวิธีคิด เพื่อเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง ที่ต้องอาศัย ความตั้งใจจริง ความต่อเนื่อง ความอดทน ไม่ใช้การโต้เถียงเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดความไม่เข้าใจ และส่งเสริมสร้างความปรารถนาดีต่อกัน นำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจ ในการแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม โดยในโครงการเยาวชนต้นแบบเติมความหวังสู่สังคมนี้ได้เลือกใช้รูปแบบการสานเสวนาและการประชุมที่หลากหลาย กล่าวคือ

- **พื้นที่เสรี (Open Space Technology)** เป็นการพุดคุยแลกเปลี่ยนในลักษณะที่ผ่อนคลายและไม่มีการวางแผนมาก่อน พื้นที่เสรีเป็นวิธีการที่พัฒนามาจากประสบการณ์เป็นวิธีการหนึ่งในการอำนวยความสะดวกการประชุมการสัมมนา หรือการประชุมขนาดใหญ่ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมทุกคนสามารถตั้งประเด็นที่ตนเองต้องการจะสนทนาแลกเปลี่ยน และเชิญให้ผู้ที่สนใจในประเด็นเดียวกันมาเข้าร่วมกลุ่มสนทนาวิธีการนี้ใช้ได้ผลดีกับเรื่องที่มีคนสนใจอย่างมากหรือกับคำถามประเด็นร้อนที่คนจับตามอง ซึ่งวิธีนี้จะช่วยให้การประชุมสามารถสนทนากันได้อย่างชัดเจนและรวดเร็ว ในทางกลับกันอาจใช้ไม่ได้ผลหากความสนใจของผู้เข้าร่วมมีน้อย หรืออาจไม่ได้เข้าร่วมประชุมอย่างสมัครใจ กระบวนการนี้จะใช้ในกิจกรรม ประชุมตัวแทนผู้นำชุมชน ประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชุมตัวแทนสถานศึกษา และค่ายเยาวชนต้นแบบเติมความหวังสู่สังคม

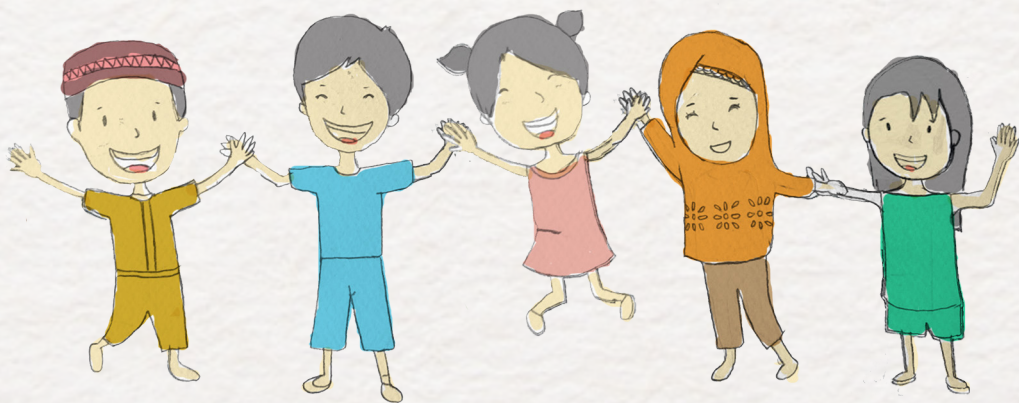
- **สภากาแฟ (World Café)** ใช้สำหรับการแบ่งปันความรู้ การระดมความคิดเพื่อหาทางออก เป็นวิธีการที่พยายามจะก่อให้เกิดการสนทนาที่มีความหมายลึกซึ้งที่เกิดขึ้นจากรายการแบบร้านกาแฟ ที่ผู้เข้าร่วมประชุมอภิปรายถึงคำถามหรือประเด็นบางประเด็นในกลุ่มเล็กๆ ที่นั่งล้อมโต๊ะกาแฟกัน ทุกๆ สามสิบนาทีผู้เข้าร่วมจะย้ายไปที่โต๊ะตัวใหม่ที่คอยทำหน้าที่คอยสรุปเนื้อหาการสนทนากันในรอบก่อนนี้ให้แก่ผู้เข้าร่วมที่มาใหม่ ในตอนท้ายของวิธีการจะมีการสรุปแนวคิดหลักในที่ประชุมรวมและมีการวางแผนการทำงานตามแนวคิดเหล่านั้น กระบวนการนี้จะใช้ในกิจกรรมประชุมตัวแทนสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการเยาวชนต้นแบบเติมความหวังสู่สังคม

- **การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)** โดยเป็นรูปแบบหนึ่งของการประชุมเชิงปฏิบัติการคือ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพให้กลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นทั้งด้านวิชาการ หรือทฤษฎี และด้านปฏิบัติ ซึ่งคำนึงถึงการเสริมสร้างและหนุนเสริมให้หาสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้นมาปฏิบัติในชุมชนได้ สำหรับประเด็นการอบรมจะเน้นการให้ความรู้ด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ (เชิงสันติ) และการกำหนดประเด็นให้มีการแลกเปลี่ยนพุดคุยภายในชุมชน

โดยการสานเสวนาที่ออกแบบจะเน้นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ใหม่
ระหว่างบุคคลที่เชื่อต่างกันและมีจุดยืนต่างกัน ให้มีโอกาสได้พูด ฟัง เรียน
รู้ เจริญเติบโต เปลี่ยนแปลงอคติ ความเข้าใจผิดและอาจร่วมมือกันหา
ทางออกให้ชุมชน การสานเสวนาจึงนับเป็นสันติวิธีทั้งในฐานะเป็น “เครื่องมือ”
และในตัวธรรมชาติและกระบวนการของการสานเสวนาเอง เพราะ
กระบวนการสานเสวนานี้จะไม่ครอบคลุมการใช้ความรุนแรงไม่ว่าทางกาย
วาจา ใจ ถึงแม้ระหว่างการสานเสวนาอาจเกิดความตึงเครียดขึ้นได้ แต่
การสานเสวนาก็เป็นความพยายามที่จะเข้าใจปัญหา และปัจจัยเงื่อนไข
ของผู้เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งได้มากขึ้น จะสามารถเข้าถึงความต้องการ
ความช่วยเหลือ เข้าถึงวิธีการในการแก้ไขสถานการณ์ที่แท้จริงมากขึ้น
และจะสามารถพัฒนาให้เกิดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมที่แสดงออกถึง ความ
ร่วมมือและความเข้าใจระหว่างกันของคนในชุมชนได้

ส่วนที่ 2

แนวคิดพื้นฐานและ การวิเคราะห์สภาพ ปัญหาและพื้นที่

โครงการเยาวชนต้นแบบเติมความหวังสู่สังคม จะออกแบบการดำเนินงานบนพื้นฐานของแนวคิดปฏิสัมพันธ์สันติภาพ (People to People Approach) แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change) โดยนำแนวคิดพื้นฐานนี้มาเป็นเครื่องมือในการช่วยวิเคราะห์สภาพปัญหาและพื้นที่ในการดำเนินงานด้วย

แนวคิดปฏิสัมพันธ์สันติภาพ (People to people approach-P2P)

ความหมายของกระบวนการแบบ People – to – People ในแบบกว้างๆ คือ กระบวนการที่สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่ขัดแย้งในพื้นที่ปลอดภัย ซึ่งในบริบทต่างๆ นั้น คู่ขัดแย้งอาจประกอบด้วย อดีตกลุ่มปฏิบัติการทางอาวุธ ผู้อพยพลี้ภัย หรือเป็นกลุ่มที่มีความแตกต่างทางชนชั้นสังคม เชื้อชาติ ศาสนา

โครงการที่ดำเนินการภายใต้กรอบกระบวนการนี้ควรชี้ให้เห็นถึงพื้นฐานและที่มาของความอคติและสัมพันธ์ด้านลบระหว่างคู่ขัดแย้ง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขัดขวางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่ขัดแย้ง ทั้งนี้เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาก่อนที่กล่าวมาอย่างตรงจุดและสร้างโอกาสในการฟื้นความสัมพันธ์ขึ้นใหม่ระหว่างกลุ่มขัดแย้งผ่านชุดกระบวนการสร้างปฏิสัมพันธ์ โดยมีเป้าหมายในการสร้างความเข้าใจร่วมกัน สร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ ความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ตลอดจนพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมที่ยืดหยุ่นได้

หากความสัมพันธ์มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เชื่อว่าความรุนแรงของความขัดแย้งจะลดลงเป็นลำดับ ตามทฤษฎีแล้วระดับความสัมพันธ์จะพัฒนาต่อเนื่องดังนี้

ความเข้าใจ

การเคารพซึ่งกันและกัน

ความเห็นอกเห็นใจ / การช่วยเหลือเกื้อกูล

การแก้ปัญหา
ร่วมกันอย่าง
สันติวิธี

การเปลี่ยนแปลงในด้านความเข้าใจเป็นปัจจัยที่เชื่อว่าจะแสดงให้เห็นถึงทิศทางของการยอมรับตัวตนและสะท้อนการให้คุณค่าซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มขัดแย้ง กระบวนการพัฒนาความเข้าใจไม่จำเป็นต้องมีข้อตกลงใดๆ ระหว่างกลุ่ม หากแต่เป็นการรับรู้ถึงความแตกต่างของมุมมองและประสบการณ์ของแต่ละกลุ่มนั่นเอง

กระบวนการนี้เองจะพัฒนาต่อเนื่องไปเป็นการเคารพในคุณค่าของตัวตนซึ่งกันและกัน เป็นจุดเริ่มของการยอมรับซึ่งกันและกันและนำไปสู่การทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลบนพื้นฐานของความเคารพตัวตนและคุณค่าของแต่ละฝ่าย และการทำงานร่วมกันนั้นเองจะสามารถนำกลุ่มขัดแย้งนั้นไปสู่การแลกเปลี่ยนแนวความคิดและความต้องการร่วมที่จะแก้ปัญหาอย่างสันติโดยไม่คำนึงถึงแรงกดดันจากกลุ่มอื่นๆ ที่ต้องการกลับไปใช้ความรุนแรง

ที่ผ่านมาสิ่งสำคัญที่ได้เรียนรู้จากกระบวนการสร้างสันติภาพคือความรุนแรงไม่สามารถแก้ไขด้วยวิธีการเดียว และหากกระบวนการสร้างสันติภาพนั้นมุ่งเพียงแต่การยุติพฤติกรรมและปรากฏการณ์ความรุนแรงแต่ละเลยโครงสร้างทางสังคมที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงนั้นคงยากที่จะประสบความสำเร็จ

ดังนั้นในกระบวนการจัดการความขัดแย้ง จำเป็นที่จะต้องใช้เครื่องมือและกิจกรรมโครงการต่างๆ เพื่อมุ่งให้เกิดการขับเคลื่อนในมิติที่หลากหลาย แต่เกิดประโยชน์ทั้งในระดับทัศนคติของปัจเจกบุคคล ทัศนคติของสังคม และการปรับปรุงเชิงโครงสร้างของสังคมด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้โครงการต่างๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญทั้งสังคมในวงกว้าง และบุคคลที่สามารถสร้างอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม

แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

การมีส่วนร่วมถือเป็นสิ่งสำคัญของการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เป็นอย่างมาก โดยการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการนี้ หมายรวมถึงความร่วมมือของปัจเจก หรือ กลุ่มบุคคล เพื่อเข้ามามีส่วนกำหนดความต้องการหรือช่วยกันค้นหาสาเหตุของปัญหา การตัดสินใจร่วมกัน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการ และการติดตามประเมินผลในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

หลักของการมีส่วนร่วมนั้นจะมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับ “การตัดสินใจ” นั่นคือ การมีส่วนร่วม จะนำไปสู่การตัดสินใจอย่างมีคุณค่าและอย่างชอบธรรม และต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (meaningful participations) ถ้าการตัดสินใจที่เกิดจากการมีส่วนร่วมมีความสมเหตุสมผล และชอบธรรมก็ต้องนำไปปฏิบัติ แต่ถ้าผู้มีอำนาจเห็นว่าการตัดสินใจนั้นไม่เหมาะสม ขัดกับการตัดสินใจของการมีส่วนร่วม ก็จะต้องอธิบายได้โดยมีมาตรฐานแห่งความชอบธรรมที่จะเลือกตัดสินใจเช่นนั้น โดยที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับได้

กระบวนการมีส่วนร่วมสามารถจำแนกได้หลายระดับ ตั้งแต่น้อยที่สุดของการมีส่วนร่วม คือ “แจ้งเพื่อทราบ” นั่นคือ ได้ตัดสินใจไปแล้วจึงมาแจ้งให้ทราบ ถ้าเป็นเรื่องเล็กน้อยอาจไม่สร้างปัญหา ถ้าเห็นว่าการตัดสินใจนั้นอาจมีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก็ควรจะต้องมี “การปรึกษาหารือ” ก็ถือว่ามีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้นมาอีกเล็กน้อย คือได้รับฟังความคิดเห็นก่อนตัดสินใจ วิธีการที่มักจะหยิบขึ้นมาทำกันบ่อยๆ ในระดับนี้คือ “การทำประชาพิจารณ์” หรือ “การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน” ต้องเน้นย้ำว่ากระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะต้องทำตั้งแต่เริ่มคิดและตระหนักถึงปัญหา (ไม่ใช่ทำเมื่อได้ตัดสินใจไปแล้วและได้รับการต่อต้าน) การตัดสินใจก็ต้องฟังประเด็นต่างๆ พิจารณา

ทุกประเด็น และตอบคำถามให้ได้ทุกประเด็น การตัดสินใจต้องมีคุณธรรม และเป็นที่ยอมรับได้ หากไม่ทำกระบวนการมีส่วนร่วมเหล่านี้ แต่มาทำเพียงวิธีการรับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นทางการครั้งเดียวหรือสองครั้ง ก็จะเป็นปัญหา เพราะกลายเป็นเวทีที่แต่ละฝ่าย คือ ฝ่ายสนับสนุน และฝ่ายค้านมาแสดงจุดยืน ตอกย้ำความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เวทีนี้ จึงมักจะไม่ใช่เวทีที่จะเป็นเวทีแห่งการมาพูดคุยกัน โดยทั่วไปหากมีข้อขัดแย้งกันมาก การปรึกษาหารือหรือการรับฟังความคิดเห็นเฉยๆ จะไม่เหมาะสม จำเป็นต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมที่ระดับสูงกว่า คือ การร่วมเจรจาหาข้อยุติ (negotiation) หรือ เจรจาโดยมีคนกลางกำกับ กระบวนการ (mediation) คนกลางที่มากำกับกระบวนการจะต้องไม่ใช่ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ ผู้ที่จะทำหน้าที่ตัดสินใจคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหลายหรือคู่เจรจา ทางออกที่ดีที่สุดโดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันจนทุกๆ ฝ่ายพอใจ

ในกระบวนการมีส่วนร่วมของการดำเนินโครงการนั้น มีสาระสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลและความรู้กับเยาวชนและคนในชุมชน เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้นำความรู้และข้อมูลต่างๆ สื่อระหว่างกันเป็นการลดช่องว่างของการสื่อความเข้าใจและความร่วมมือตลอดจนช่วยให้ประชาชนสามารถเลียนแบบ ดัดแปลง หรือสร้างสรรค์ในการพัฒนาตนเอง
2. การจัดโครงการพัฒนา เพื่อให้เป็นแบบจำลองและแบบฝึกหัดแก่เยาวชน และคนในชุมชน และเป็นการช่วยให้มองเห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมให้ดีที่สุด
3. การปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมของคนในชุมชน ให้สอดคล้องกับการทำงานร่วมกันในรูปแบบและวิธีการที่มีกฎเกณฑ์ มีระบบ และมีความซับซ้อน และเดินไปสู่การจัดการปัญหาต่างๆ ด้วยวิธีการแบบสันติวิธี

การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้นไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น ยินยอมปฏิบัติตาม (compliance) และรวมถึงตกลงยอมรับ (commitment) ได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ ซึ่งการดำเนินโครงการในครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกๆระดับ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกันที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ที่จะเปิดพื้นที่ให้ทุกคนสามารถพูดคุยกันได้อย่างสบายใจ และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเพื่อหาความต้องการร่วมกันได้

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change)

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (ToC) เป็นทฤษฎีที่อธิบายว่า เพราะอะไรเราจึงคิดว่าการกระทำนั้นจะสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงตามความปรารถนาที่วางไว้ได้ เป็นการเพิ่มความกระจ่างชัดของสมมติฐานที่ตั้งไว้เพื่อ

- 1) ชี้ชัดว่าอะไรคือตัวขับเคลื่อนของความขัดแย้งที่รุนแรงที่จะจัดการ
- 2) ระบุชัดเจนถึงผลลัพธ์ของโครงการ
- 3) สามารถอธิบายความเชื่อมโยงว่าทำไมโครงการจึงระบุตัวขับเคลื่อนความขัดแย้งนี้และจะประสบความสำเร็จไปสู่ผลลัพธ์ที่วางไว้ได้อย่างไร

รูปแบบความเชื่อมโยงที่จะกล่าวต่อไปนี้จะสามารถอธิบายทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

“ถ้า เรากระทำ X (การกระทำ), ฉะนั้น เราจะสร้างให้เกิด Y (ความเปลี่ยนแปลงที่จะไปสู่สันติภาพ, ความมั่นคง, ความปลอดภัย)”

หรือ

“เราเชื่อว่าการกระทำ X (การกระทำ) ที่ประสบความสำเร็จ, จะทำให้เกิด Y (ความเคลื่อนไหวที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ปรารถนา) ตามมา”

แน่นอนว่า ไม่ใช่ทุกสถานการณ์ที่จะเรียงง่ายตามรูปแบบความเชื่อมโยงที่กล่าวไว้ข้างต้น ดังนั้น ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง อาจจะเป็น “ถ้าเราทำ X, Y และ Z จะนำไปสู่ W” หรือ “ถ้าเราทำ X จะนำไปสู่ Z ซึ่งจะนำไปสู่ W” และมีความเป็นไปได้ว่าจะนำไปสู่ W”

เป็นสิ่งสำคัญที่เราควรจะต้องเพิ่มคำอธิบายให้ยาวขึ้นเพื่อสร้างความกระจ่างชัดให้กับสมมติฐานโดยการเพิ่มเหตุผลและข้อเท็จจริงตามหลังคำว่า “เพราะว่า” ทั้งนี้เพื่อเป็นการอธิบายว่า ความเปลี่ยนแปลงนั้นจะเกิดได้อย่างไรและทำไม

“ถ้าเราทำ X....., จากนั้นทำให้เกิด Y....., เพราะ Z.....
ยกตัวอย่างเช่น

“ถ้า เรามีงานเตรียมให้อดีตนักรบเยาวชน, ฉะนั้น จึงมีความเป็นไปได้ที่ ความรุนแรงจะลดลง, เพราะ เยาวชนที่ไม่มีงานทำมีโอกาสที่จะถูกเกณฑ์ เพื่อกลับไปต่อสู้อีกครั้ง เนื่องจากหลายคนยังคงถืออาวุธและยังคง ติดต่อกับเครือข่ายบัญชาการ ซึ่งหากพวกเขาเริ่มงานทำก็จะทำให้พวกเขา หลุดพ้นจากเครือข่ายบัญชาการและถูกเกณฑ์กลับไปต่อสู้บ่อยลง

ดังนั้นสมการตามทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของโครงการเยาวชนต้นแบบ เดิมความหวังสูงสุดคือ “ถ้าเราจัดพื้นที่กลางให้ทุกกลุ่มคนในชุมชนได้ มาพบปะพูดคุยกันอย่างสบายใจในประเด็นที่เป็นความสนใจร่วม (Mutual Interest), อาจทำให้กลุ่มคนเหล่านั้นมีความสนิทสนมกันมากขึ้น ซึ่งหากพวกเขามีความคุ้นเคยกันแล้ว ก็จะเกิดความพยายามที่จะเข้าใจ เหตุผลของกันและกัน เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน และนำไปสู่การแก้ ปัญหาที่ปราศจากความรุนแรง ฉะนั้นท้ายที่สุดเหตุการณ์ความรุนแรงใน สามจังหวัดก็จะลดลง”

ความแตกต่างระหว่าง การประเมินความขัดแย้ง (Conflict Assessment) และ ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change) ในการออกแบบ โครงการ การดำเนินโครงการ และ การประเมินผล

การประเมินความขัดแย้ง (Conflict Assessment) และ ทฤษฎีการ เปลี่ยนแปลง (Theory of Change) มีความเกี่ยวข้องกัน แต่มีความแตกต่างด้านกรอบแนวคิด กล่าวคือ การประเมินความขัดแย้งที่กำหนดโดย โครงการฯ นั้นเป็นการระบุชุดปัญหาซึ่งถือเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดความขัดแย้ง และชุดของพื้นที่อ่อนไหวที่ได้รับการส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งจะช่วยลด ความขัดแย้งได้ ดังนั้น การประเมินความขัดแย้งจึงเป็นการระบุปัญหา กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อป้องกันความขัดแย้งรุนแรง ชุดของการประเมินความขัดแย้งเป็นขั้นตอนหนึ่งของทฤษฎีการ เปลี่ยนแปลง เมื่อการประเมินได้อธิบายความขัดแย้ง ทฤษฎีการ เปลี่ยนแปลงจะสามารถระบุได้ว่าในบริบทเช่นนี้ควรจะต้องใช้การ

แทรกแซงใดเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม ยกตัวอย่างเช่น การประเมินโดยใช้กรอบแนวคิด Interagency Conflict Assessment อาจจระระบุปัจจัยความขัดแย้งได้อย่างเฉพาะเจาะจง ในขณะที่ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงจะเสนอแนะการจัดการกับตัวขับเคลื่อนความขัดแย้งนั้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงขึ้น ซึ่งหากการประเมินความขัดแย้งพบว่า ความคับข้องใจเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่ยุติธรรมระหว่างกลุ่ม เชื้อชาติเป็นตัวขับเคลื่อนที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ดังนั้น ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง ก็จะแนะนำว่าควรต้องมีการแทรกแซงอย่างไรที่จะนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงความขัดแย้งนั้นได้

การวิเคราะห์ปัญหาในพื้นที่ต่อฐานการทำงาน เยาวชน

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น ปรากฏภาพความขัดแย้งมาเป็นระยะเวลาต่อเนื่องยาวนาน และชัดเจนที่สุดในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีภาพคู่ขัดแย้งหลักคือรัฐบาลไทยกับกลุ่มผู้มีความคิดเห็นต่างจากรัฐ สถิติล่าสุดเกี่ยวกับความรุนแรงในชายแดนใต้ในช่วง 11 ปี ตั้งแต่มกราคม พ.ศ. 2547 ถึงกุมภาพันธ์ พ.ศ.2558 แสดงให้เห็นว่ามีเหตุการณ์ความรุนแรง 14,789 ครั้ง ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บรวมกันประมาณ 17,784 คน ใน บรรดาผู้เสียชีวิต 6,335 คน ส่วนใหญ่เป็นมุสลิม 3,726 คน หรือคิดเป็น 58.82% ของผู้เสียชีวิตทั้งหมด โดยเป็น ผู้เสียชีวิตที่เป็นชาวพุทธ 2,444 คนหรือประมาณ 38.58% ในทางตรงข้าม ในบรรดาผู้บาดเจ็บประมาณ 11,449 คน ส่วนใหญ่จะเป็นคนพุทธจำนวนประมาณ 6,793 คนหรือ 59.33% และเป็นคนมุสลิม 3,676 คน หรือ ประมาณ 32.11 %¹ โดยภาพรวมทั้งคนพุทธและมุสลิมต่างก็เป็นเป้าหมายการใช้ความรุนแรง

¹ ข้อมูลจาก “ฐานข้อมูลเหตุการณ์ความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้” (Deep South Incident Database) ศูนย์เฝ้าระวัง สถานการณ์ภาคใต้ สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี, กุมภาพันธ์ 2558

ตลอดระยะเวลาของความขัดแย้งปรากฏผลทางด้านลบในหลากหลายมิติ ทั้งทางด้านชีวิต ทรัพย์สิน ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และที่สำคัญที่สุดคือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมและความเชื่อ ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงกรอบคุณค่าของประชาชนว่า สิ่งใดที่ถือเป็นคุณค่าหลักที่ได้รับผลกระทบและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขโดยเร็ว ทั้งนี้ การวางสมมติฐานของปัญหาเพื่อแสดงให้เห็นถึงระดับความซับซ้อนของปัญหาและออกแบบโครงการให้สอดคล้องต่อวัตถุประสงค์

เป็นที่ทราบกันดีว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาค ได้ส่งผลกระทบอย่างหนักในด้านสวัสดิภาพของชีวิต และส่งผลกระทบเรื้อรังต่อความสัมพันธ์ของประชาชนในพื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างทั้งด้าน ความเชื่อ ภาษาและวัฒนธรรม หากระดับความสัมพันธ์มีความห่างเหิน กันเช่นนี้ถูกคงระดับไว้จะเป็นการยากที่จะจัดการเพื่อให้เกิดความเข้าใจ อันดีและฟื้นฟูความสัมพันธ์ขึ้นใหม่

ปัญหาความสัมพันธ์ของประชาชนในพื้นที่นั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญในการ แก้ไขความขัดแย้ง การขาดความเข้าใจและระลึกถึงคุณค่าของผู้คนที่มีความ หลากหลายนั้นเป็นปัจจัยที่อ่อนไหวและมีผลมากต่อการบรรเทา ปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งจากการพิจารณาบริบทของความขัดแย้งในพื้นที่ แล้วนั้น พบว่าปัญหาความสัมพันธ์ของประชาชนนั้นเกิดขึ้นในทุกระดับ ชั้นของสังคม และน่าแปลกใจว่าแม้แต่ภายในกลุ่มที่มีความเชื่อ ภาษา และวัฒนธรรมเหมือนกันก็ยังพบว่าระดับความสัมพันธ์นั้นเปลี่ยนแปลง ไปจากเดิม มีความห่างเหินและความเข้าใจที่ไม่ตรงกันในหลายด้าน ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างจึงเป็นเรื่องที่ซับซ้อน กว่ามาก

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่ถือเป็นปัญหาระดับลึกที่สุดและยากที่สุดในการ แก้ไข หากแต่ส่งผลมากที่สุดหากมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาอย่างละเอียดถึงระดับของปัญหาด้านความสัมพันธ์ในปัจจุบันโดยคำนึงถึงกรอบคุณค่าของสังคมในพื้นที่ที่มีความ

หลากหลาย ซึ่งครอบคลุมค่าเหล่านั้นสามารถสรุปคร่าวๆ ได้ดังนี้
1) เชื้อชาติ 2) ความเชื่อ 3) ภาษา 4) วัฒนธรรม และ 5) วิถีชีวิต
ชุมชน

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงคุณค่าของสังคมดังที่กล่าวจะพบว่าการฟื้นฟู
สัมพันธภาพระหว่างผู้คนนั้นจำเป็นต้องอาศัยกลไกของชุมชนเองในหลาก
หลายระดับ ทั้งระดับผู้นำชุมชนที่จำเป็นต้องมีภาพความเข้าใจถึงปัญหา
ผู้นำศาสนาที่สามารถนำหลักการศาสนา มาปรับใช้ในการสานสัมพันธ์
และสมาชิกชุมชนทั่วไปที่เป็นหัวใจหลักของสังคมโดยเฉพาะ “เด็กและ
เยาวชน” ที่เป็นเมล็ดพันธุ์ของการรับรู้และเข้าใจถึงสัมพันธภาพที่ดีของ
สังคมและรับประสบการณ์นั้นไปเป็นแรงขับเคลื่อนชุมชนของตนเองต่อไป

ในการปรับใช้สมมติฐานด้านความสัมพันธ์และครอบคลุมค่าของสังคมใน
การวางแผนทางดำเนินโครงการ ปัจจัยสำคัญ คือการออกแบบกลไกการ
ทำงานเพื่อกระตุ้นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชนด้วยตัว
ชุมชนเอง ซึ่งหนึ่งในแนวคิดที่สำคัญคือการให้สมาชิกชุมชนที่มีความ
หลากหลายในทุกมิติในมีโอกาสสื่อสารกันเองผ่านเรื่องราวของตนเองและ
จุดสนใจร่วมที่ทุกคนมีส่วนร่วม นั่นคือ “เยาวชน” และตัวเยาวชนเองก็ควร
มีโอกาสได้สื่อสารโดยตรงกับเพื่อนเยาวชนด้วยกันรวมทั้งไขว่การสื่อสาร
ระหว่างเยาวชนและผู้ใหญ่ในชุมชน ทั้งนี้ประเด็นการสื่อสารเพื่อสร้าง
สัมพันธ์นั้นควรเป็นประเด็นร่วมที่ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็น แสดง
ความรู้สึกและรับรู้ถึงคุณค่าที่มีร่วมกัน โดยเชื่อว่าการสื่อสารแบบซึ่งหน้า
และมีระดับที่หลากหลายครอบคลุมทุกมิติทั้งมิติของผู้นำ มิติของ
ประชาชน มิติทางด้านความเชื่อและวัฒนธรรม เหล่านี้จะเป็นการเริ่มต้น
สานสัมพันธ์ที่เคยห่างเหินกันให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อการเพิ่มระดับ
ความเข้าใจ การเคารพซึ่งกันและกัน นำไปสู่การทำงานร่วมกันและมี
เจตจำนงในการหาทางออกของปัญหาร่วมกันอย่างสันติ

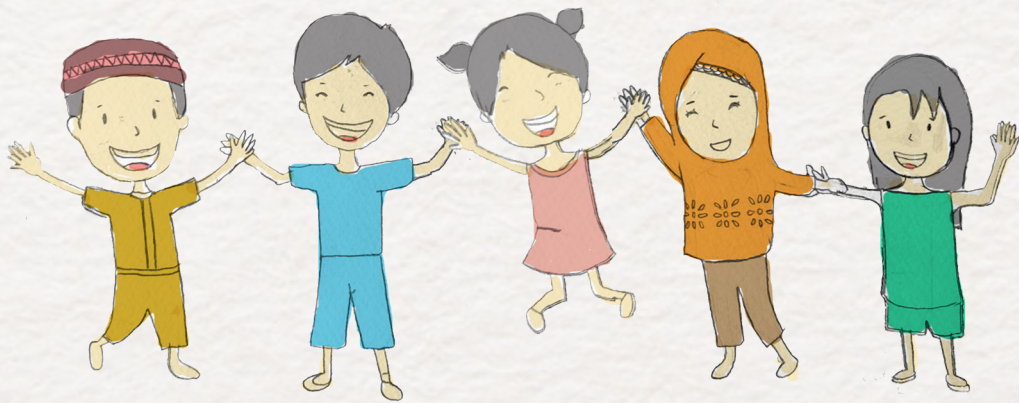
อีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญของกระบวนการทั้งหมดนั้นคือ การเลือกใช้
เครื่องมือสานสัมพันธ์อย่างรอบคอบ เนื่องจากในบริบทของพื้นที่ที่มีความ
หลากหลายนั้น การตั้งต้นของกระบวนการในแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญ

อย่างยิ่งเพราะผลลัพธ์นั้นอาจจะแตกต่างออกไปตามแต่ตัวแปรในบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกัน กล่าวคือไม่มีกระบวนการใดๆ สามารถใช้เป็นสูตรสำเร็จเพื่อหวังผลตามต้องการได้ จำเป็นต้องพิจารณาตามบริบทและความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ จึงถือเป็นกรอบการดำเนินงานที่สำคัญ และต้องคำนึงตลอดระยะเวลาของการออกแบบโครงการ และประเมินความเหมาะสมเป็นระยะตลอดทั้งโครงการ

ดังนั้น จึงถือเป็นที่มาของโครงการเยาวชนต้นแบบคืนความหวังสู่สังคม ซึ่งเป็นโครงการที่มีแนวคิดหลักในการพัฒนาเยาวชนเพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยกลไกของชุมชนในทุกมิติ เปิดโอกาสให้เยาวชนได้สื่อสารกับผู้ใหญ่และผู้ใหญ่ได้สื่อสารระหว่างผู้ใหญ่อีกด้วย โดยปรับใช้กระบวนการที่มีความหลากหลาย เพื่อผลลัพธ์ในหลายระดับ โดยมีจุดหมายปลายทางว่าสักวันหนึ่งเยาวชนที่ผ่านกระบวนการของกิจกรรมต่างๆ ในโครงการมีพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้นำในการสร้างสัมพันธ์อันดีของผู้คนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ความเชื่อ ภาษาและวัฒนธรรม และนำเสนอแนวความคิดใหม่ให้แก่สังคมว่าความหลากหลายนั้นเป็นเรื่องราวด้านบวกที่ควรสื่อสารและสร้างความเข้าใจร่วมกัน มีคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมส่งผลต่อการแสวงหาทางออกของทุกปัญหาอย่างสันติและเคารพซึ่งสิทธิเสรีภาพของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

ส่วนที่ 3

จุดเริ่มและ กระบวนการก้าวเดิน ของเด็กสร้างบ้าน

1. จุดเริ่มของทางเดิน

โครงการเยาวชนต้นแบบเติมความหวังสู่สังคม หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งในภาษามลายูท้องถิ่นว่า “ฮาราบัน กัมปง”(Harapan Kampong) ซึ่งมีความหมายว่า “ความหวังของชุมชน” เริ่มดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 จนถึงปัจจุบัน

การดำเนินโครงการฯ มีจุดเริ่มต้นมาจากการเห็นความสำคัญในการจัดการปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ผ่านการออกแบบกลไกการทำงานเพื่อกระตุ้นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชนด้วยตัวชุมชนเอง ซึ่งหนึ่งในแนวคิดที่สำคัญคือการให้สมาชิกชุมชนที่มีความหลากหลายในทุกมิติ ได้มีโอกาสสื่อสารกันเองผ่านเรื่องราวของตนเองและจุดสนใจร่วมที่ทุกคนมีส่วนร่วมผ่านกลุ่ม “เยาวชน” โดยตัวเยาวชนเองสามารถสื่อสารโดยตรงกับเพื่อนเยาวชนด้วยกัน รวมทั้งสามารถสื่อสารไปยังกลุ่มผู้นำและสมาชิกในชุมชนได้อีกด้วย โดยมีเป้าหมายในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับชุมชนผ่านการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชน ในการสร้างความเข้าใจร่วมกัน สร้างความไว้วางใจและความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ตลอดจนพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมที่ยืดหยุ่นได้ เพื่อการแก้ปัญหาและร่วมพัฒนาชุมชนด้วยสันติวิธี

การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายในชุมชน ดำเนินการภายใต้เงื่อนไขของชุมชน ที่มีสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป จำนวน 6 แห่ง ในเขตพื้นที่จังหวัดปัตตานีตามคุณลักษณะที่กำหนดไว้ คือ เป็นโรงเรียนในสังกัดของรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไปที่มีความสนใจและยอมรับเงื่อนไขการดำเนินโครงการ โดยประชากรในพื้นที่ มีสัดส่วนประชาชนทั้งกลุ่มไทยพุทธและมุสลิม และเป็นพื้นที่ที่มีความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมและมีความปลอดภัยต่อเจ้าหน้าที่ของโครงการ ดังนี้

- 1) โรงเรียนสายบุรีแจ่งประชาคาร ในพื้นที่ชุมชนตะลุบัน ตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี
- 2) โรงเรียนสุวรรณหงไพบูลย์ ในพื้นที่ชุมชนยะหริ่ง ตำบลยะหริ่ง อำเภอยะหริ่ง
- 3) โรงเรียนปทุมคงคาอนุสรณ์ ในพื้นที่ชุมชนตุง ตำบลตุง อำเภอหนองจิก
- 4) โรงเรียนยาปีบรรณวิทย์ ในพื้นที่ชุมชนยาปี ตำบลยาปี อำเภอหนองจิก
- 5) โรงเรียนसनอพิตยาคม ในพื้นที่ชุมชนसनอ ตำบลसनอ อำเภอยะรัง และ
- 6) โรงเรียนราชมนูรังสฤษฎ์ ในพื้นที่ชุมชนนาประดู่ ตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์

โดยมีข้อมูลทั่วไปของแต่ละพื้นที่ ดังนี้

1) โรงเรียนสายบุรีแจ่งประชาคาร ตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

ข้อมูลทั่วไป: ตำบลตะลุบัน ตั้งอยู่ที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ห่างจากตัวเมืองปัตตานีไปทางจังหวัดนราธิวาส เป็นระยะทางประมาณ 55 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 18.56 ตารางกิโลเมตร หรือ 11,625 ไร่

จำนวนประชากร: ประมาณ 14,005 คน (เพศชาย 6,908 คน และเพศหญิง 7,098 คน)

สัดส่วนเพศ : มุสลิม 30:70

โรงเรียนมัธยมประจำตำบล: โรงเรียนสายบุรีแจ่งประชาคาร

จุดเด่นของชุมชน: อำเภอสายบุรี เป็นอำเภอที่มีความเจริญรุ่งเรืองในอดีต มีฐานะเป็น 1 ใน 7 หัวเมืองในอดีต เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีสถานที่และเรื่องเล่าในอดีตที่น่าสนใจ เช่น ประวัติเจ้าเมืองสายบุรี หาดวาสุกรี โรงพยาบาลคริสเตียน วังเจ้าเมืองสายบุรี สถาปัตยกรรมจีน มลายู ไทย

2) โรงเรียนสุวรรณไพบูลย์ ตำบลยะหริ่ง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ข้อมูลทั่วไป: ตำบลยะหริ่ง ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดปัตตานีไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 15 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42

จำนวนประชากร: ประมาณ 5,986 คน (เพศชาย 3,070 คน และเพศหญิง 2,910 คน)

สัดส่วนเพศ : มุสลิม 6 : 94

โรงเรียนมัธยมประจำตำบล: โรงเรียนสุวรรณไพบูลย์

จุดเด่นของชุมชน: อำเภอยะหริ่ง เป็นอำเภอที่มีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ มีฐานะเป็น 1 ใน 7 หัวเมืองในอดีต เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีสถานที่และเรื่องเล่าในอดีตที่น่าสนใจ เช่น วังยะหริ่ง ป่าชายเลน สะพานข้ามแม่น้ำเก่าแก่ วัด

3) โรงเรียนปทุมคงคาอนุสรณ์ ตำบลตุยง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

ข้อมูลทั่วไป: ตำบลตุยงตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ห่างจากเมืองปัตตานี ประมาณ 10 กิโลเมตร

จำนวนประชากร: ประมาณ 6,095 คน (เพศชาย 3,008 คน และเพศหญิง 3,087 คน)

สัดส่วนเพศ : มุสลิม 12 : 88

โรงเรียนมัธยมประจำตำบล: โรงเรียนปทุมคงคาอนุสรณ์

จุดเด่นของชุมชน: อำเภอหนองจิก เป็นอำเภอที่มีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ มีฐานะเป็น 1 ใน 7 หัวเมืองในอดีต เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีสถานที่และเรื่องราวในอดีตที่น่าสนใจ เช่น วังเจ้าเมืองหนองจิก วัดตุยง ท่าเสด็จ

4) โรงเรียนยาบีบรรณวิทย์ ตำบลยาบี อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

ข้อมูลทั่วไป: ตำบลยาบีตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี สภาพทั่วไปของตำบลมีสภาพเป็นพื้นที่ลุ่ม มีแม่น้ำไหลผ่าน ในหมู่ที่ 6 และคลองตุยง ไหลผ่านในหมู่ที่ 1,3 และหมู่ที่ 6

จำนวนประชากร: ประมาณ 3,891 คน

สัดส่วนเพศ : มุสลิม 12 : 88

โรงเรียนมัธยมประจำตำบล: โรงเรียนยาบีบรรณวิทย์

จุดเด่นของชุมชน: ตำบลยาบี เป็นตำบลที่มีชื่อเสียงในเรื่องเกี่ยวกับทรัพยากรทางธรรมชาติที่สมบูรณ์และผู้นำชุมชนที่ทำคุณประโยชน์ให้กับชุมชน

5) โรงเรียนสะบอพิทยาคม ตำบลสะบอ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ข้อมูลทั่วไป: ตำบลสะบอตั้งอยู่ในพื้นที่ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอยะรัง อยู่ห่างจากอำเภอยะรัง เป็นระยะทาง 6.5 กิโลเมตร

จำนวนประชากร: ประมาณ 4,822 คน

สัดส่วนเพศ : มุสลิม 0 : 100

โรงเรียนมัธยมประจำตำบล: โรงเรียนสะบอพิทยาคม

จุดเด่นของชุมชน: ตำบลสะบอ คือ เป็นตำบลที่มีชื่อเสียงเรื่องอารยธรรมศาสนาอิสลาม มีปราชญ์ทางด้านศาสนาอิสลามหลายท่านที่เกิดและเติบโตที่ตำบลสะบอ

6) โรงเรียนราชมุณีรังสฤษฏ์ ตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

ข้อมูลทั่วไป: ตำบลนาประดู่ตั้งอยู่ในพื้นที่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 1 ถนนเพชรเกษม ตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ได้ยกฐานะจากสภาตำบล เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2540 อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอโคกโพธิ์ ระยะทาง 12 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดปัตตานีระยะทาง 28 กิโลเมตร อยู่ทางทิศใต้ของจังหวัด ใช้เวลาในการเดินทางจากอำเภอประมาณ 25 นาที และใช้ระยะเวลาในการเดินทางจากจังหวัดประมาณ 45 นาที

จำนวนประชากร: ประมาณ 5,748 คน

สัดส่วนเพศ : มุสลิม 70 : 30

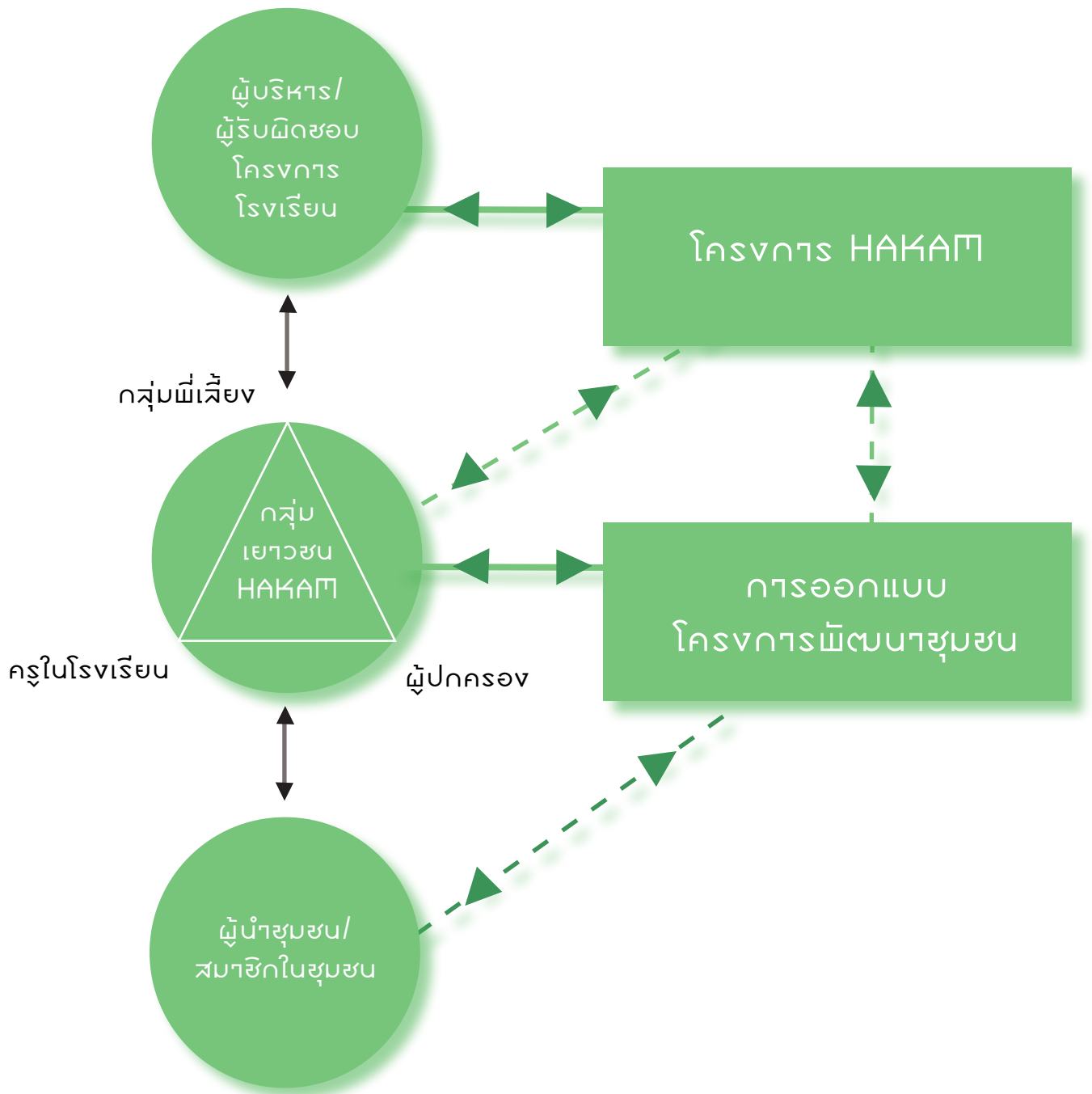
โรงเรียนมัธยมประจำตำบล: โรงเรียนราชมุณีรังสฤษฏ์

จุดเด่นของชุมชน: ตำบลนาประดู่มีจุดเด่นด้านสถานที่และพิธีกรรมทางด้านศาสนาและวิถีความเป็นอยู่ และมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงาม

รูปแบบของการเริ่มต้นการดำเนินงานภายใต้โครงการเยาวชนต้นแบบเติมความหวังสู่สังคม มีจุดเริ่มต้นจากการประสานทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักกับกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา และกลุ่มผู้นำในชุมชน เพื่อสร้างความร่วมมือในการทำกิจกรรมและพัฒนาศักยภาพให้กลุ่มเยาวชน โดยผ่านการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเด็กและเยาวชน ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน ผู้ปกครอง และกลุ่มพี่เลี้ยงที่ทางโครงการเตรียมไว้

กระบวนการเริ่มต้นการออกแบบโครงการพัฒนาชุมชนนั้น จะมาจากการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาและความต้องการที่จะจัดการปัญหาทั่วไปในชุมชน ที่เยาวชนต้องการจะเห็นชุมชนก้าวเดินไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดจากความคิดเห็นที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย โดยการเริ่มต้นการดำเนินงานในพื้นที่จะมีการสร้างความพร้อมและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งจากกลุ่มครู อาจารย์ในโรงเรียน ผู้นำในชุมชน และสมาชิกในชุมชน การเริ่มต้นการทำงานนั้นสามารถสรุปออกมาเป็นแผนภาพได้ดังแสดงในภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 : รูปแบบการเริ่มต้นการทำงาน

2. กระบวนการก้าวเดิน

2.1 การเสริมสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจ

โครงการเยาวชนต้นแบบเติมความหวังสู่สังคมมุ่งเน้นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนในพหุวัฒนธรรม โดยการสร้างพื้นที่เชิงสังคมที่ให้ทุกเชื้อชาติ ศาสนาสามารถพูดคุยกันได้อย่างสบายใจ และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเพื่อหาความต้องการร่วมกัน ผ่านการพัฒนาของเยาวชนและชุมชน

การเสริมสร้างความเข้าใจและไว้วางใจระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เน้นกระบวนการเปิดใจพูดคุย และรับฟังวิถีคิด เพื่อเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง ในช่วงที่ผ่านมามีกิจกรรมที่สนับสนุนกระบวนการส่วนนี้ ประกอบด้วย

- การประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ
- การประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ
- การอบรมเสริมศักยภาพผู้นำชุมชน

โดยมีรายละเอียดผลการดำเนินงานดังนี้

การประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ

การประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโครงการได้จัดขึ้นปีละ 1 ครั้ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อปรึกษาหารือโครงการพัฒนาชุมชนของเยาวชนต้นแบบแต่ละรุ่นและเสริมสร้างทักษะการสื่อสารเชิงบวก โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ ผู้เชี่ยวชาญจากวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ปัตตานี และผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารสันติภาพ คณะวิทยากรสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี

จากการจัดประชุมในแต่ละครั้ง ทำให้นักเรียนแต่ละรุ่นได้รับข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ในการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ครู ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และผู้ปกครองนักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวกับความทรงจำร่วมของชุมชนผ่านการสื่อสารเชิงบวก ดังตัวอย่างเช่น

ภาพกิจกรรมการประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ

ประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ

การประชุมที่ปรึกษาโครงการ จัดขึ้นปีละ 1 ครั้งเป็นการประชุมเพื่อรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานของโครงการ และเพื่อรับข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อโครงการ การดำเนินงานที่ผ่านมาโครงการได้ดำเนินงานตามข้อเสนอแนะที่เป็นความเห็นร่วมจากคณะกรรมการที่ปรึกษา คือ

- การนำเรื่องศาสนามาสอดแทรกในการบรรยายการคัดแยกขยะ โดยพูดถึงประเด็นความสะอาดของศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ
- การเขียนโครงการเยาวชนต้นแบบในรูปแบบของงานวิจัยเพื่อนำเสนอในงานวิชาการ
- การรณรงค์ประชาสัมพันธ์โครงการพัฒนาชุมชนให้ชุมชนรับทราบและเห็นคุณค่าโดยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินโครงการ
- การสร้างพื้นที่กลางเป็นที่พูดคุยในประเด็นที่คนในชุมชนสนใจ และเป็นประเด็นเชิงบวกโดยคำนึงถึงความเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมที่ไม่เพียงแต่มีความแตกต่างด้านเชื้อชาติศาสนาเท่านั้น แต่คำนึงถึงความแตกต่างด้าน เพศ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจด้วย
- การส่งเสริมให้เด็กนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านเรื่องเล่าของคนท้องถิ่น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายรัฐที่มุ่งเน้นให้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยเรื่องเล่านั้นนำเสนอออกมาทั้งเรื่องเล่าของคนพุทธและคนมุสลิม

ภาพการประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ

การประชุมตัวแทนผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนาที่เข้าร่วมโครงการ

การประชุมตัวแทนผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนาที่เข้าร่วมโครงการจัดขึ้นปีละ 1 ครั้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมกระบวนการสื่อสารเชิงบวกภายในชุมชนให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นผ่านตัวเชื่อมต่างๆในชุมชน และแสวงหาช่องทางสื่อสารเชิงบวก เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารทั้งภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างมาก ในการสร้างภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินโครงการต่อไป ซึ่งมุ่งเน้นการพูดคุยเชิงเสวนาในประเด็นการพัฒนาเยาวชนและการสื่อสารเชิงบวก นำโดยวิทยากรจากศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารสันติภาพ คณะวิทยากรสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และ ตัวแทนเยาวชนจาก มูลนิธิสุขแก้วแก้วแดง

จากกิจกรรมในส่วนนี้ ทำให้ผู้นำชุมชนได้เรียนรู้ลักษณะของการสื่อสารเชิงบวกว่าควรเป็นการสื่อสารที่มีจุดร่วมเดียวกัน ผ่านการรับฟังความคิดเห็นและนำเสนออย่างปลอดภัย และเน้นย้ำถึงการสื่อสารในจุดร่วมเดียวกันที่นำไปสู่เป้าหมายที่สร้างสรรค์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การเสริมประสิทธิภาพของการสื่อสารนั้นต้องประกอบด้วย 1) กระบวนการมีส่วนร่วม 2) การสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวย 3) การสร้างเครือข่าย และ 4) การผลิตซ้ำ

ภาพกิจกรรมอบรมเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนา

2.2 การพัฒนาศักยภาพเยาวชนต้นแบบ และครู

ในช่วงที่ผ่านมาการดำเนินกิจกรรมของโครงการฯ ได้ส่งเสริมและสนับสนุนภาวะผู้นำให้กับนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โดยสร้างภาวะการเป็นผู้นำและการเป็นพลเมืองที่ดี เพื่อให้เยาวชนตระหนักและเห็นความสำคัญของการศึกษา รวมถึงพัฒนาสมาชิกชุมชนเป้าหมาย โดยการให้ความรู้และทักษะที่สามารถเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในการลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น

การพัฒนาศักยภาพให้กลุ่มครู และเยาวชนต้นแบบ มีกิจกรรมหลัก 2 ส่วน คือ 1) การอบรมตัวแทนสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ และ 2) ค่ายเยาวชนต้นแบบเติมความหวังสู่สังคม โดยมีรายละเอียดผลการดำเนินงานดังนี้

การอบรมตัวแทนสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

การอบรมตัวแทนสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการจัดขึ้นปีละ 3 ครั้ง โดยมีครูและผู้บริหารสถานศึกษาจาก 6 โรงเรียนเข้าร่วมประชุมการประชุมมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างทักษะให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและอาจารย์ในโรงเรียนเป้าหมาย เช่น ทักษะการเป็นที่เลี้ยง (mentor) การใช้เครื่องมือและกระบวนการวิเคราะห์ และการค้นหาศักยภาพของเด็กนักเรียน รวมถึงร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผลการดำเนินงานของแต่ละโรงเรียน

ตัวแทนจากโรงเรียนได้กล่าวว่า โครงการฯ นี้สร้างการเปลี่ยนแปลงแก่เยาวชนอย่างเห็นได้ชัด ทักษะที่ได้เรียนรู้นั้นเยาวชนไม่สามารถเรียนรู้จากโรงเรียนได้เลย และเห็นได้ชัดว่ามุมมองของเยาวชนต่อชุมชนได้เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น สมาชิกชุมชนก็ให้การสนับสนุนอย่างดีและกล่าวชมเชยว่ากิจกรรมเหล่านี้สร้างทักษะการผูกสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชนและตัวเยาวชนเองก็มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น

นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาสะท้อนกล่าวว่า ระดับความสำเร็จของโครงการสามารถวัดได้จากกิจกรรมในครั้งนี้ ที่อาจารย์จากทุกโรงเรียนเข้าร่วมประชุมจนเต็มทุกที่นั่งในห้องประชุม การให้ความร่วมมือของอาจารย์ทุกท่านในวันนี้คือตัวชี้วัดความสำเร็จหนึ่งของโครงการฯ และตนเองยินดีเป็นสื่อกลางทางงบประมาณสนับสนุนจากชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมของเยาวชนของโรงเรียนต่อไป เช่นเดียวกับครูจากโรงเรียนปทุมคงคาอนุสรณ์ กล่าวว่า โครงการฯ นี้ได้จุดประกายให้ทั้งเยาวชนของโรงเรียนและสมาชิกชุมชนเริ่มหันมามองคุณค่าของวัฒนธรรมในชุมชน และเป็นการเปิดพื้นที่ร่วมให้สมาชิกชุมชนเริ่มสร้างการสื่อสารต่อกัน

ภาพกิจกรรมการอบรมตัวแทนสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

ค่ายเยาวชนต้นแบบเติมความหวังสู่สังคม

ค่ายเยาวชนต้นแบบเติมความหวังสู่สังคมได้จัดขึ้นปีละ 1 ครั้ง ปัจจุบันมีเด็กนักเรียนที่ผ่านการเข้าค่ายแล้วจำนวน 3 รุ่น นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมค่ายเยาวชนต้นแบบได้เรียนรู้ทักษะอยู่ร่วมกัน ทักษะการคิดวิเคราะห์ การเก็บข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล และร่วมรับฟังประสบการณ์จากเยาวชนต้นแบบรุ่นพี่

สำหรับผลการประเมินตนเองของนักเรียนที่มาเข้าร่วมค่าย พบว่าโดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นว่าตนเองมีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าค่าย โดยหลังการเข้าค่ายนักเรียนคิดเห็นว่าคุณเองมีความรู้ในการใช้เครื่องมือเก็บข้อมูล ความรู้เรื่องเครื่องมือช่วยคิดวิเคราะห์ความแตกต่าง ทักษะการพูดคุยกับชุมชน ทักษะการเขียนโครงการและความรู้เรื่องวัฒนธรรมภาคใต้เพิ่มมากขึ้น

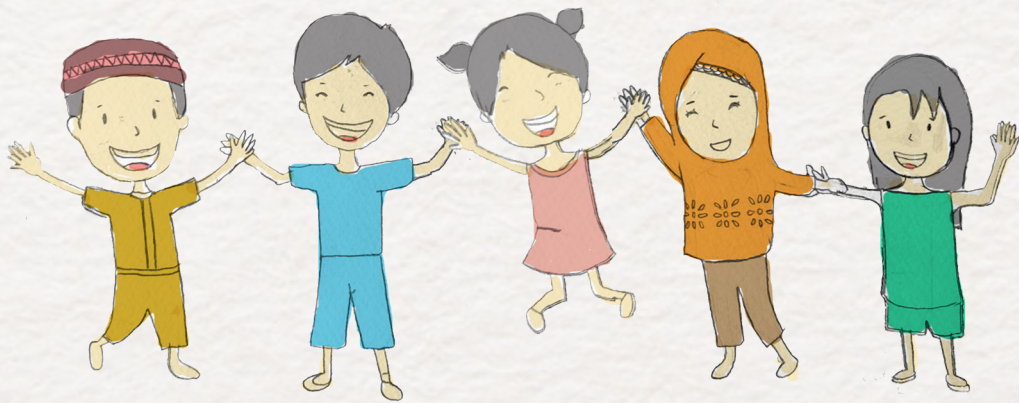
ในด้านความคิดเห็นต่อการจัดค่ายและข้อเสนอแนะ ครูได้ให้ข้อคิดเห็นต่อทุกๆ กิจกรรมที่จัดขึ้นในค่ายเยาวชนต้นแบบครั้งนี้นั้นเป็นกิจกรรมที่ดีมาก และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้มีกิจกรรม เกี่ยวกับการสร้างลักษณะความเป็นผู้นำเพิ่มขึ้น และอยากให้มีโครงการนี้ต่อไป เพราะเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อเด็ก ครู โรงเรียนและชุมชนทำให้เด็กกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก เป็นประโยชน์ที่ดีให้กับตนเองและชุมชน

ภาพกิจกรรมค่ายเยาวชนต้นแบบเต็มความหวังสู่สังคม

ส่วนที่ 4

ผลงานเด็กสร้างบ้าน

ชมรม HAKAM – กลไกการทำงานสู่โครงการ พัฒนาชุมชนของกลุ่มเยาวชน

ทางโครงการเยาวชนต้นแบบเติมความหวังสู่สังคม ได้ประสานทางโรงเรียนเป้าหมายทั้ง 6 โรงเรียน เพื่อให้มีการกำหนดชั่วโมงการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับ “กิจกรรม HAKAM” เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรพัฒนาผู้เรียน เช่น คาบวิชากิจกรรมชุมนุม โดยเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการค้นพบความถนัดความสนใจของตนเอง และพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนการพัฒนาทักษะของสังคม และปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม โดยมีหลักการที่สำคัญในการจัดกิจกรรม HAKAM คือ

1. เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา
2. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และช่วยกันแก้ปัญหา
3. เป็นกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนตามสาระที่กำหนดนอกเหนือจากการเรียนการสอน
4. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน
5. เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา หรือท้องถิ่น

โดยมีการกำหนดกิจกรรมที่ดำเนินงานในชั่วโมงการเรียนการสอน เป็น 2 ส่วน คือ

- 1) กิจกรรมเสริมทักษะ ได้แก่ กิจกรรมเสริมสร้างทักษะการสื่อสาร กิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสา และกิจกรรมส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของการศึกษา
- 2) โครงการพัฒนาชุมชน โดยในแต่ละโรงเรียน นักเรียนเยาวชนต้นแบบ และสมาชิกแต่ละรุ่นจะร่วมกันทำโครงการพัฒนาชุมชนภายใต้การแนะนำ และการเสนอแนะจากครูและผู้นำชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 กิจกรรมเสริมทักษะพัฒนาศัภยภาพ

กิจกรรมเสริมทักษะพัฒนาศัภยภาพที่จัดให้กับนักเรียนเยาวชนต้นแบบฯ และสมาชิกชมรม HAKAM ได้ดำเนินกิจกรรมทุกสัปดาห์ในชั่วโมงการเรียนการสอนรายวิชาชุมนุม หรือรายวิชาแนะแนว ของแต่ละโรงเรียน ปัจจุบันมีนักเรียนสมาชิกจำนวน 559 คนใน 6 โรงเรียน กิจกรรมเสริมทักษะพัฒนาศัภยภาพประกอบด้วย

- ทักษะการทำงานร่วมกัน
- การเขียนโครงการ
- การสื่อสารเชิงบวก
- จิตอาสา
- ความสำคัญของการศึกษา
- ทักษะอื่นๆ ในการเรียนและการดำเนินชีวิต

ผลจากการทำกิจกรรม ทำให้นักเรียนที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมนุม HAKAM ได้เรียนรู้หลักการเขียนโครงการที่ถูกต้อง เข้าใจวิธีการสื่อสารเชิงบวกซึ่งเป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เห็นความสำคัญและพลังของจิตอาสา และตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และสามารถนำทักษะต่างๆ ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และการอยู่ร่วมกันกับคนอื่นในสังคม ตลอดจนปรับใช้ในเรื่องการเรียนได้ด้วย

ส่วนที่ 2 โครงการพัฒนาชุมชน

ในปัจจุบันทางกลุ่มเยาวชนต้นแบบฯ และสมาชิกชมรม HAKAM ได้ดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนแล้วจำนวน 18 โครงการ (ดังแสดงในตารางที่ 4.1) โดยแบ่งเป็น 3 รุ่น ซึ่งในแต่ละโครงการจะมีวัตถุประสงค์และรูปแบบการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่เป็นหลัก (ดังแสดงในตารางที่ 4.2, 4.3 และ 4.4) ดังนี้

ตารางที่ 4.1 รายชื่อโครงการพัฒนาชุมชนของสมาชิกชมรม HAKAM ในรุ่นที่ 1, 2 และ 3

ที่	โรงเรียน	โครงการรุ่นที่ 1	โครงการรุ่นที่ 2	โครงการรุ่นที่ 3
1	ราชมนั้รังสฤษฎ์ ชุมชนนาประดู่ ต.นาประดู่ อ.โคกโพธิ์	ชุมชนไร่ชยะ : ธนาคารชยะใน โรงเรียน	ผลิตภัณฑ์เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม : ผัก ปลอดภัย	บริโภคยั่งยืนตามวิถี ชุมชน
2	ยาปีบรรณวิทย์ ชุมชนยาปี ต.ยาปี อ.หนองจิก	เปลี่ยนชยะให้เป็นทุน การศึกษา	ผลิตภัณฑ์ใหม่	สวนผักสร้างพลัง
3	ปทุมคงคาอนุสรณ์ ชุมชนตุง ต.ตุง อ.หนองจิก	เยาวชนรักษ์วังเจ้า เมืองหนองจิก	ณรงค์ท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมเมือง หนองจิก: ค้นหา ความทรงจำเมือง หนองจิก	ณรงค์ท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม: สื่อสาร ความทรงจำเมือง หนองจิก
4	สะนอพิทยาคม ชุมชนสะนอ ต.สะ นอ อ.ยะรัง	สะนอสวยด้วยมือเรา	ชาวสะนอร่วมด้วย ช่วยกัน	สื่อสารอารยธรรม อิสลามตำบลสะนอ
5	สุวรรณไพบูลย์ ชุมชนยะหริ่ง ต.ยะหริ่ง อ.ยะหริ่ง	ชุมชนไร่ชยะ : ธนาคารชยะใน โรงเรียน	ชยะพารวย	ย้อนรอยวิถียะหริ่ง
6	สายบุรีแจ้ประชา คาร ชุมชนตะลูนัน ต.ตะลูนัน อ.สายบุรี	รณรงค์เพื่อการท่องเที่ยวสายบุรี – หาด วาสุกรีและเมืองเก่า สายบุรี	วัฒนธรรมอาหารพื้น บ้านเมืองสายบุรี	ย้อนรอยวัฒนธรรม เมืองสายบุรี

ผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชน พบว่า การดำเนินโครงการเกือบทุกโรงเรียน ในแต่ละรุ่นมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันอยู่ จากรุ่นที่ 1 สู่รุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 3 โดยโครงการพัฒนาชุมชนรุ่นที่ 1 มีประเด็นในการดำเนินโครงการอยู่ 2 ส่วน คือ

1) โครงการที่เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่

- โครงการชุมชนไร้ขยะ: ธนาคารขยะในโรงเรียน ของโรงเรียนราชมนิรั้งสถุษฐ์ ชุมชนนาประดู่ ตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์
- โครงการเปลี่ยนขยะให้เป็นทุนการศึกษา โรงเรียนยาปีบรรณวิทย์ ชุมชนยาปี ตำบลยาปี อำเภอหนองจิก
- โครงการสะนอสวยด้วยมือเรา โรงเรียนสะนอพิทยาคม ชุมชนสะนอ ตำบลสะนอ อำเภอยะรัง
- โครงการชุมชนไร้ขยะ : ธนาคารขยะในโรงเรียน โรงเรียนสุวรรณไพบูลย์ ชุมชนยะหริ่ง ตำบลยะหริ่ง อำเภอยะหริ่ง

2) โครงการที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่

- โครงการเยาวชนรักษวังเจ้าเมืองหนองจิก โรงเรียนปทุมคงคาอนุสรณ์ ชุมชนตุงยง ตำบลตุงยง อำเภอหนองจิก
- โครงการรณรงค์เพื่อการท่องเที่ยวสายบุรี – หาดวาสุกรีและเมืองเก่าสายบุรี โรงเรียนสายบุรีแจ้งประชาคาร ชุมชนตะลุบัน ตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี

โดยผลการดำเนินโครงการในประเด็นสภาวะแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน นั้นพบว่า โรงเรียนสุวรรณไพบูลย์ โรงเรียนยาบีบรรณวิทย์ และโรงเรียนราชมนิรั้งสถุณย์ จะมีการดำเนินการรับซื้อขยะที่เกิดผลกำไร ในขณะที่เดียวกันนักเรียนได้เรียนรู้หลักการบริหารกิจการไปด้วย และส่งผลให้สภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ต่างๆ ในโรงเรียนดูสวยงาม สะอาดตาขึ้น และโครงการเสนอขายด้วยมือเรา ของโรงเรียนเสนอพิทยาคม ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมปรับภูมิทัศน์ภายนอกอาคารมัธยมบ่อน้ำตายซึ่งเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนาอิสลามของคนในตำบลโดยการตัดแต่งต้นเข็มที่ได้ปลูกไว้ให้มีความสวยงาม และบริเวณของบ่อน้ำลัลยาตุลก็อตร์ (บ่อน้ำโบราณที่มีน้ำสะอาดที่สุดในตำบลเสนอ) โดยการเก็บขยะเก็บทำความสะอาดบริเวณบ่อน้ำฯ และติดป้ายประชาสัมพันธ์ให้รักษาความสะอาดตามหลักคำสอนของศาสนา จึงส่งผลให้เกิดการปรับภูมิทัศน์และความสวยงามในแหล่งสำคัญของชุมชนเป็นสำคัญ

โครงการที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว พบว่า โครงการรณรงค์เพื่อการท่องเที่ยวสายบุรี – หาดवासกรีและเมืองเก่าสายบุรี ของ โรงเรียนสายบุรีแจ้งประชาคาร นักเรียนได้ทำกิจกรรมสำรวจตลาดและถ่ายภาพตลาดชุมชนเมืองสายบุรีเพื่อเผยแพร่ความสวยงามของเมืองสายบุรีผ่านมุมมองนักเรียน นอกจากนี้กลุ่มเยาวชน HAMAM ยังมีการบำรุงรักษาภูมิทัศน์อาทิเช่น หาดवासกรี ทาสีถังขยะ กวาดขยะรอบพื้นที่ศาลาที่พักชมวิว และทำการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องหาดवासกรี ที่ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย ทั้งในมุมมองของการศึกษารวมชาติ และเรื่องเล่าของชุมชนโดยรอบ โดยถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านี้ ผ่าน Facebook และสื่อออนไลน์อื่นๆ สำหรับโครงการเยาวชนรักษ์วังเจ้าเมืองหนองจิกของโรงเรียนปทุมคงคาอนุสรณ์ พบว่า เยาวชนได้มีการร่วมกับชุมชนทำความสะอาดและพัฒนาทัศนียภาพวังหนองจิก และได้รวบรวมข้อมูลและความรู้เพื่อเป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์วังเจ้าเมืองหนองจิกให้ประชาชนทั่วไปรับรู้ด้วย

สำหรับผลการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนรุ่นที่ 2 พบว่า มีประเด็นในการดำเนินโครงการอยู่ 2 รูปแบบ ต่อเนื่องจากการดำเนินโครงการในรุ่นที่ 1 คือ 1) โครงการที่เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน 2) โครงการที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ในโครงการในส่วนนี้ จะมีการขยายประเด็นการทำงานและมีการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) โครงการที่เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่

- โครงการ ผลิตภัณฑ์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม : ฝึกปลอดภัย โรงเรียนราชมนูรังษฤษฎ์ ชุมชนนาประดู่ ตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์
- โครงการ ผลิตภัณฑ์ใหม่ โรงเรียนยาบีบรรณวิทย์ ชุมชนยาบี ตำบลยาบี อำเภอหนองจิก
- โครงการ ชยะพารวย โรงเรียนสุวรรณไพบูลย์ ชุมชนยะหรีง ตำบลยะหรีง อำเภอยะหรีง

2) โครงการที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่

- โครงการ อนุรักษ์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองหนองจิก: ค้นหาความทรงจำเมืองหนองจิก โรงเรียนปทุมคงคาอนุสรณ์ ชุมชนตุง ตำบลตุง อำเภอหนองจิก
- โครงการ ชาวสะนอร่วมด้วยช่วยกัน โรงเรียนสะนอพิทยาคม ชุมชนสะนอ ตำบลสะนอ อำเภอยะรัง
- โครงการ วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านเมืองสายบุรี โรงเรียนสายบุรีแจ้งประชาคาร ชุมชนตะลุบัน ตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี

โดยผลการดำเนินโครงการที่เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนนั้นพบว่า โรงเรียนจะมีการต่อยอดการทำงานด้านการจัดการขยะและสภาพแวดล้อมต่อเนื่องไป คือ โครงการผลิตภัณฑ์ใหม่ใหม่ของโรงเรียนยาปีบรรณวิทย์ และโครงการขยะพารวย ของโรงเรียนสุวรรณไพบูลย์ ซึ่งในการดำเนินงานปีที่ 2 นั้นได้ฝึกทำผลิตภัณฑ์ใหม่และการประดิษฐ์สิ่งของจากขยะและวัสดุ ทั้งนี้ในการดำเนินงานมีความจำเป็นต้องใช้ระยะในการฝึกเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่ได้มีความปราณีตสวยงามขึ้นสำหรับโรงเรียนราชมนูรังษฤษฎ์ นั้นได้มีการปรับโครงการเพื่อให้เข้ากับบริบทและต้นทุนของโรงเรียนและชุมชนมากขึ้น โดยได้จัดทำโครงการผลิตภัณฑ์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม : ผักปลอดภัย ซึ่งมีความเชื่อมโยงประเด็นเศรษฐกิจพอเพียงที่ทางชุมชนได้ดำเนินการอยู่

โครงการที่เกี่ยวกับประเด็นวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ในรุ่นที่ 2 พบว่า โรงเรียนสะนอพิทยาคม ได้ต่อยอดประเด็นการทำงานจากการพัฒนาภูมิทัศน์และสภาวะแวดล้อมในชุมชน มาเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมและสถานที่เชิงวัฒนธรรมในตำบลสะนอเชิงลึกขึ้น โดยทางนักเรียน และครูที่เลี้ยงได้ลงชุมชนเพื่อสำรวจประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมและสถานที่เชิงวัฒนธรรมในตำบลสะนอ โดยมีเป้าหมายหลักคือปอเนาะ และมีสถิติประจำตำบล เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงทำการประชาสัมพันธ์โดยจัดทำเป็นหนังสือภาพและเรื่องเล่า

สำหรับโครงการ รณรงค์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองหนองจิก: ค้นหาความทรงจำเมืองหนองจิก ของโรงเรียนปทุมคงคาอนุสรณ์ นั้น เยาวชน HAKAM ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิถีชีวิตชุมชนยุคในอดีตร และได้ทำแผนที่ท่องเที่ยวแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน และสถานที่สำคัญอื่นๆ ในชุมชนขึ้น และผลการดำเนินโครงการวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านเมืองสายบุรี โรงเรียนสายบุรีแจ้งประชาคาร พบว่าเยาวชนได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลอาหารพื้นเมือง และนำเสนอผลงานภาพถ่ายเรื่องราวของอาหารและวัฒนธรรมผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งได้รับความสนใจจากสำนักข่าวทั้งในและนอกพื้นที่ คือ สำนักข่าววาตานี และ Thai PBS และมีการนำเสนอเรื่องราวการทำงานของกลุ่มเยาวชน HAKAM ในแง่มุมของการทำงานพัฒนาชุมชนด้วย

สำหรับผลการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนรุ่นที่ 3 พบว่า ประเด็นในการดำเนินโครงการยังมีความเชื่อมโยงกับการทำงานตั้งแต่รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 โดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว โดยในส่วนนี้จะมีการขยายการทำงานในเรื่องประวัติศาสตร์และความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมากขึ้น สำหรับการดำเนินงานอีกส่วนหนึ่ง การกำหนดประเด็นในการจัดทำโครงการก็ได้มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทของพื้นที่มากขึ้น และเน้นการทำงานที่นำเอาประสบการณ์ของเยาวชน HAKAM รุ่นที่ 1 และ รุ่นที่ 2 มาปรับใช้ โดยมีรายละเอียดการดำเนินโครงการ ดังนี้

1) โครงการที่เกี่ยวกับประเด็นเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่

- โครงการ บริโภคยั่งยืนตามวิถีชุมชน โรงเรียนราชมนู์รังสฤษฎ์ ชุมชนนาประดู่ ตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์
- โครงการ สวนผักสร้างพลัง โรงเรียนยาปีบรรณวิทย์ ชุมชนยาปี ตำบลยาปี อำเภอหนองจิก
- โครงการ ย้อนรอยวิถียะหริ่ง โรงเรียนสุวรรณไพบูรณ์ ชุมชนยะหริ่ง ตำบลยะหริ่ง อำเภอยะหริ่ง

2) โครงการที่เกี่ยวกับประเด็น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่

- โครงการ รณรงค์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: สื่อสารความทรงจำเมืองหนองจิก โรงเรียนปทุมคงคาอนุสรณ์ ชุมชนตุยง ตำบลตุยง อำเภอหนองจิก
- โครงการ สื่อสารอารยธรรมอิสลามตำบลสะนอ โรงเรียนสะนอพิทยาคม ชุมชนสะนอ ตำบลสะนอ อำเภอยะรัง
- โครงการ ย้อนรอยวัฒนธรรมเมืองสายบุรี โรงเรียนสายบุรีแจ้งประชาคาร ชุมชนตะลูนัน ตำบลตะลูนัน อำเภอสายบุรี

โดยผลการดำเนินโครงการบริโภคยั่งยืนตามวิถีชุมชน ของโรงเรียนราช
มนูรังษฤษฎ์ โครงการสวนผักสร้างพลัง โรงเรียนยาบีบรรณวิทย์ และ
โครงการย้อนรอยวิถีชะหรั่ง ของโรงเรียนสุวรรณไพบูลย์ พบว่าการดำเนิน
โครงการสามารถเชื่อมโยงการทำงานกับบริบทและต้นทุนของโรงเรียน
และชุมชนได้มากขึ้น และมีความเชื่อมโยงประเด็นเศรษฐกิจพอเพียง
ที่ทางชุมชนได้ดำเนินการ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูล
ระหว่างเยาวชน HAKAM ครู ผู้ปกครอง และสมาชิกของชุมชนได้ดีขึ้น
สำหรับการดำเนินโครงการในประเด็น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และ
การท่องเที่ยว พบว่าโครงการรณรงค์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: สื่อสาร
ความทรงจำเมืองหนองจิก โรงเรียนปทุมคงคาอนุสรณ์ ทำให้เยาวชนได้
เรียนรู้เรื่องราว วิถีชีวิตเก่าแก่ของชุมชนตุง และสามารถวิเคราะห์
สังเคราะห์ข้อมูลสำหรับการประชาสัมพันธ์ผ่านเรื่องเล่า การถ่ายภาพ
และสื่อต่างๆ ที่เหมาะสมได้ ตลอดจนเกิดเวทีการพูดคุยระหว่างคนใน
ชุมชนเพื่อสะท้อนเรื่องราวและประวัติศาสตร์ของพื้นที่ได้ ซึ่งมีความ
คล้ายคลึงกับผลการดำเนินโครงการย้อนรอยวัฒนธรรมเมืองสายบุรี ของ
โรงเรียนสายบุรีแจ้งประชาคาร ที่กลุ่มเยาวชน HAKAM ได้ร่วมแลกเปลี่ยน
และทำการสัมภาษณ์ชุมชน และจัดทำแผนที่สถานที่ทาง
ประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจของเมืองสายบุรี เช่น ท่าเรือ โรงพยาบาล
คริสเตียน ซึ่งข้อมูลที่ได้รับ มีการนำไปประชาสัมพันธ์ประวัติศาสตร์ที่นา
สนใจของเมืองสายบุรี ผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์
ได้แก่ เฟสบุ๊ก และสื่อออฟไลน์ ได้แก่ การจัดเวทีเสวนาในชุมชน
การจัดทำแผนที่ชุมชน เป็นต้น

ในการดำเนินโครงการ สื่อสารอารยธรรมอิสลามตำบลสะนอ ของโรงเรียนสะนอพิทยาคม พบว่า เยาวชน HAKAM รุ่นที่ 3 ได้ทำการต่อยอดการทำงานจากโครงการในรุ่นที่ 1 เรื่องการพัฒนาภูมิทัศน์และวัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลสะนอ และโครงการรุ่นที่ 2 ที่ทำการศึกษาประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมและสถานที่เชิงวัฒนธรรมในตำบลสะนอ ในการดำเนินโครงการรุ่นที่ 3 พบว่า เยาวชน HAKAM ได้ลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับสถานที่สำคัญและสถาบันการศึกษาท้องถิ่นที่สำคัญในตำบลสะนอ และมีการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการเขียน การจัดทำสมุดภาพ และบอกเล่าเรื่องราวเหล่านั้น

ตารางที่ 4.2 โครงการพัฒนาชุมชนของกลุ่มเยาวชนต้นแบบฯ และ
สมาชิกชมรม HAKAM ในรุ่นที่ 1

ที่	โรงเรียน	โครงการรุ่นที่ 1	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	โรงเรียนราชมนี่ รังสฤษฎ์ ชุมชนนาประดู่ ต.นาประดู่ อ.โคกโพธิ์	โครงการชุมชนไร้ ขยะ : ธนาคาร ขยะในโรงเรียน	3.1 เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนใช้เวลา ว่างให้เกิดประโยชน์ สามารถ ทำงานที่ได้รับมอบหมาย และ ทำงานเป็นทีมได้ 3.2 เพื่อส่งเสริมรักษาสสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนและชุมชน และส่งเสริม การออมทรัพย์ของนักเรียน 3.3 เพื่อสนับสนุนให้เกิดความ สัมพันธ์ที่ดี ระหว่างเยาวชนและ ชุมชนพหุวัฒนธรรมในชุมชน	1. จัดตั้งคณะทำงานในโครงการฯ จัดทำแผนงานอย่างละเอียด คั้งตั้งองค์ความรู้ที่จำเป็น กำหนดคุณสมบัติร้านรับ ชื่อของเก่าที่ สามารถทำงานในโครงการนี้ด้วยได้ 2. ธนาคารขยะสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับชนิดของขยะและการคัดแยก ขยะอย่างง่ายเพื่อนำไปขายให้กับร้านรับชื่อของ เก้าหรือรีไซเคิล 3. เตรียมเอกสารบัญชีและอื่นที่จำเป็น เช่น สมุดบัญชี ใบสมัคร สมาชิก ทำทะเบียนลูกค้า ใบนำฝาก ใบถอนเงิน สมุด การนำฝาก 4. จัดหาสถานที่สำหรับเก็บขยะรีไซเคิลและหาชื่ออุปกรณ์ที่จำเป็นเช่น เครื่องชั่ง บ้ายบอกชนิดและราคา เอกสารทาง บัญชี 5. ประสานงานร้านรับชื่อของเก่าเพื่อจัดทำตารางราคาขายรีไซเคิล แต่ละประเภท 6. ประชาสัมพันธ์โครงการให้ชุมชนรับทราบผ่านกิจกรรมวันชุมชน สัมพันธ์ กระตุ้นและแรงจูงใจให้เกิดการคัดแยกขยะที่ บ้านและชุมชน ก่อนนำมาฝากที่ธนาคาร 7. เปิดดำเนินการธนาคารขยะ 8. จัดทำรายงานการดำเนินงานและรายได้เป็นรายเดือน 9. จัดทำบทเรียนเพื่อการพัฒนาโครงการหลังจากดำเนินโครงการครบ 6 เดือน
2	โรงเรียนยาบีบรร ณวิทย ชุมชนยาบี ต.ยาบี อ.หนองจิก	โครงการเปลี่ยน ขยะให้เป็นทุนการ ศึกษา	1. เพื่อให้เยาวชนมีความกล้าใน การเข้าหาผู้นำชุมชน และผู้นำ ศาสนา 2. เป็นการช่วยลดปริมาณขยะ และเสริมความรู้ให้แก่เยาวชนใน เรื่องของการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง 3. เพื่อเป็นการสร้างรูปแบบการ จัดตั้งธนาคารขยะโดยเยาวชนมี ส่วนร่วมในการดำเนินการ 4. เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ ดี ระหว่างเยาวชนและชุมชนพหุ วัฒนธรรมในตำบลยาบี	1. จัดตั้งคณะทำงานในโครงการฯ จัดทำแผนงานอย่างละเอียด 2. ประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชนและผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนายาบี 3. จัดทำโปสเตอร์รณรงค์การไม่ทิ้งขยะ และสิ่งปฏิกูลในชุมชน 4. จัดบรรยายเรื่องการจัดการขยะและการดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชน 5. จัดซื้ออุปกรณ์ทำความสะอาดและบำเพ็ญประโยชน์ 6. ปฏิบัติงานทำความสะอาดและพัฒนาชุมชนยาบี 7. นำขยะที่ได้จากการทำความสะอาดขายให้กับร้านรับชื่อของเก่าเพื่อ นำมาเป็นกองทุนเพื่อการศึกษา โรงเรียนยาบีบรรณวิทย 8. นำโปสเตอร์ไปประชาสัมพันธ์และติดตามสถานที่สำคัญรอบๆ ชุมชนยาบี
3	โรงเรียนปทุม คงคานุสรณ์ ชุมชนตุง ต.ต ยง อ.หนองจิก	โครงการเยาวชน รักษ์วังเจ้าเมือง หนองจิก	1. จัดตั้งคณะทำงานในโครงการฯ จัดทำแผนงานอย่างละเอียด 2. ประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชน และผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนายาบี 3. จัดทำโปสเตอร์รณรงค์การไม่ ทิ้งขยะ และสิ่งปฏิกูลในชุมชน 4. จัดบรรยายเรื่องการจัดการ ขยะและการดูแลสิ่งแวดล้อมใน ชุมชน 5. จัดซื้ออุปกรณ์ทำความสะอาด และบำเพ็ญประโยชน์ 6. ปฏิบัติงานทำความสะอาดและ พัฒนาชุมชนยาบี 7. นำขยะที่ได้จากการทำความสะอาด ขายให้กับร้านรับชื่อของ เก่าเพื่อนำมาเป็นกองทุนเพื่อการ ศึกษา โรงเรียนยาบีบรรณวิทย 8. นำโปสเตอร์ไปประชาสัมพันธ์ และติดตามสถานที่สำคัญรอบๆ ชุมชนยาบี	1. ประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชนและผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนาตุง 2. จัดบรรยายให้ความรู้แก่เยาวชนเรื่องการจัดอาสาพัฒนาชุมชน 3. จัดทำโปสเตอร์รณรงค์ทำความสะอาดและพัฒนาทัศนียภาพ วังหนองจิก 4. จัดซื้ออุปกรณ์ทำความสะอาดและบำเพ็ญประโยชน์ 5. จัดทำบอร์ดประชาสัมพันธ์วังเจ้าเมืองหนองจิกให้ประชาชนทั่วไป 6. ปฏิบัติงานทำความสะอาดและพัฒนาบริเวณวังเจ้าเมืองหนองจิก 7. นำโปสเตอร์ไปแจกจ่ายและติดตามสถานที่สำคัญรอบๆ ชุมชน

ที่	โรงเรียน	โครงการรุ่นที่ 1	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
4	โรงเรียนสะนอพิทยาคม ชุมชนสะนอ ต.สะนอ อ.ยะรัง	โครงการสะนอ สวยด้วยมือเรา	1. เพื่อให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 2. เพื่อเป็นการพัฒนาภูมิทัศน์และวัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลสะนอ 3. เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเยาวชนและชุมชนในตำบลสะนอ	1. ประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชนและผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนาสะนอ 2. จัดทำโปสเตอร์รณรงค์ทำความสะอาดและพัฒนาบริเวณบ่อล้วยละตุลกี้ออร์ 3. ส่งทำโปสการ์ดและพวงกุญแจที่ระลึก 4. จัดซื้ออุปกรณ์ทำความสะอาดและบำบัดปัญหาประโยชน์ 5. จัดบรรยายให้ความรู้ด้านการมีจิตอาสาและการดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชน 6. จัดทำบอร์ดประชาสัมพันธ์บ่อน้ำล้วยละตุลกี้ออร์ให้ประชาชนทั่วไป 7. ปฏิบัติงานทำความสะอาดและพัฒนาบริเวณบ่อน้ำล้วยละตุลกี้ออร์ 8. นำโปสเตอร์ไปแจกจ่ายและติดตามสถานที่สำคัญรอบๆ ชุมชนสะนอ
5	โรงเรียนสุวรรณไพบูลย์ ชุมชนยะหริ่ง ต.ยะหริ่ง อ.ยะหริ่ง	โครงการชุมชนไร้ ขยะ : ธนาคาร ขยะในโรงเรียน	1. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมาย และทำงานเป็นทีมได้ 2. เพื่อส่งเสริมรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน และส่งเสริมการออมทรัพย์ของนักเรียน 3. เพื่อสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างเยาวชนและชุมชนพหุวัฒนธรรมในชุมชน	1. จัดตั้งคณะทำงานในโครงการฯ จัดทำแผนงานอย่างละเอียดอันตั้งแต่งองค์ความรู้ที่จำเป็น กำหนดคุณสมบัติรับซื้อของเก่าที่สามารถทำงานในโครงการนี้ด้วยได้ 2. ธนาคารขยะสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับชนิดของขยะและการคัดแยกขยะอย่างง่ายเพื่อนำไปขายให้กับร้านรับซื้อของเก่าหรือรีไซเคิล 3. เตรียมเอกสารบัญชีและอื่นที่จำเป็น เช่น สมุดบัญชี ใบสมัครสมาชิก ทำทะเบียนลูกค้า ใบนำฝาก ใบถอนเงิน สมุด การนำฝาก 4. จัดหาสถานที่สำหรับเก็บขยะรีไซเคิลและหาซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็นเช่น เครื่องชั่ง ป้ายบอกชนิดและราคา เอกสารทาง บัญชี 5. ประสานงานร้านรับซื้อของเก่าเพื่อจัดทำตารางราคาขยะรีไซเคิลแต่ละประเภท 6. ประชาสัมพันธ์โครงการให้ชุมชนรับทราบผ่านกิจกรรมวันชุมชนสัมพันธ์ กระตุ้นและรณรงค์ให้เกิดการคัดแยกขยะที่บ้านและชุมชนก่อนนำมาฝากที่ธนาคาร 7. เปิดดำเนินการธนาคารขยะ 8. จัดทำรายงานการดำเนินงานและรายได้เป็นรายเดือน 9. จัดทำบทเรียนเพื่อการพัฒนาโครงการหลังจากดำเนินโครงการครบ 6 เดือน
6	โรงเรียนสายบุรี แจ้งประชาคาร ชุมชนตะลุบัน ต.ตะลุบัน อ.สายบุรี	โครงการรณรงค์ เพื่อการท่องเที่ยว สายบุรี – หาดวา สุกรีและเมืองเก่า สายบุรี	1. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สามารถทำงานตามหน้าที่ๆ ได้รับมอบหมาย และ ทำงานเป็นทีมได้ 2. เพื่อส่งเสริมการบำรุงรักษาหาดวาสุกรีแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นและประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวเมืองเก่าสายบุรี 3. เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเยาวชนและชุมชนพหุวัฒนธรรมในชุมชนตะลุบันและชุมชนปากน้ำ	1. จัดตั้งคณะทำงานในโครงการฯ จัดทำแผนงานอย่างละเอียดอันตั้งแต่งองค์ความรู้ที่จำเป็น 2. ศึกษาประวัติความเป็นมา จุดเด่นที่น่าสนใจและความเป็นอยู่ของชุมชนโดยรอบหาดวาสุกรี 3. วางแผนเพื่อการบำรุงรักษาภูมิทัศน์ อาทิเช่น หาดวาสุกรี ทาสีถังขยะ กวาดขยะรอบพื้นที่ศาลาที่พักชมวิว 4. จัดให้มีกิจกรรมการบำรุงรักษาภูมิทัศน์และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องหาดวาสุกรี ที่ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย ศึกษาธรรมชาติ และเรื่องเล่าของชุมชนโดยรอบ โดยใช้ภาพถ่ายเล่าเรื่อง ผ่าน Facebook และสื่อออนไลน์อื่นๆ จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสกรีนลายเมืองสายบุรี 5. นำเสนอผลงานภาพถ่าย เรื่องราว และความประทับใจของหาดวาสุกรีบนพื้นที่ออนไลน์ 6. จัดทำรายงานการดำเนินงานและรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 4.3 โครงการพัฒนาชุมชนของกลุ่มเยาวชนต้นแบบฯ และ
สมาชิกชมรม HAKAM ในรุ่นที่ 2

ที่	โรงเรียน	โครงการรุ่นที่ 1	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	โรงเรียนราชมนี่ รังสฤษฎ์ ชุมชนนาประดู่ ต.นาประดู่ อ.โคกโพธิ์	โครงการ ผลิตภัณฑ์เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม : ผักปลอดภัย	1. เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนและ โรงเรียนบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อม 2. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนกล้า แสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ และเกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่าง เยาวชนและชุมชนพหุวัฒนธรรม ในตำบลนาประดู่เพื่อเป็นพื้นฐาน สู่กระบวนการสร้างสันติภาพใน พื้นที่	1. จัดตั้งคณะทำงานในโครงการฯ จัดทำแผนงานอย่างละเอียด 2. ประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชน ครู ผู้นำชุมชน และ ผู้นำศาสนาใน ตำบลนาประดู่ 3. ประชาสัมพันธ์การบริโภคผลิตภัณฑ์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4. จัดซื้ออุปกรณ์ที่สำหรับการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ 5. จัดการอบรมการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ 6. ประชาสัมพันธ์และจำหน่ายผลิตภัณฑ์แก่ชุมชนและโรงเรียน
2	โรงเรียนยาบีปร รณวิทย์ ชุมชนยาบี ต.ยาบี อ.หนองจิก	โครงการ ผลิตภัณฑ์ใหม่	1. เป็นการช่วยลดปริมาณขยะ และเสริมความรู้ให้แก่เยาวชนใน เรื่องของการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง 2. เพื่อเป็นการสร้างรูปแบบการ ประดิษฐ์สิ่งของจากขยะ และวัสดุ เหลือใช้ 3. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนกล้า แสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ และเกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่าง เยาวชนและชุมชนพหุวัฒนธรรม ในตำบลยาบีเพื่อเป็นพื้นฐานสู่ กระบวนการสร้างสันติภาพใน พื้นที่	1. จัดตั้งคณะทำงานในโครงการฯ จัดทำแผนงานอย่างละเอียด 2. ประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชนและผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ยาบี 3. จัดการประชาสัมพันธ์การไม่ทิ้งขยะในชุมชน 4. จัดซื้ออุปกรณ์ที่สำหรับการประดิษฐ์ต่างๆ 5. จัดการอบรมการประดิษฐ์สิ่งของจากขยะ และวัสดุเหลือใช้ โดยผู้มีความ รู้และประสบการณ์ในชุมชนและในโรงเรียน 6. ประชาสัมพันธ์และจำหน่ายสิ่งประดิษฐ์แก่ชุมชน 7. จัดจำหน่ายสิ่งประดิษฐ์ในงานต่างๆ ของโรงเรียน
3	โรงเรียนปทุม คงคาอนุสรณ์ ชุมชนตุง ต.ต ยง อ.หนองจิก	โครงการ รณรงค์ ท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมเมือง หนองจิก: ค้นหา ความทรงจำเมือง หนองจิก	1. เพื่อให้เยาวชนรู้จักการทำงาน เป็นทีมและสามารถอยู่ร่วมกับ เพื่อน ครู และคนในชุมชนได้ 2. เพื่อให้เกิดความสามัคคีภายใน ทีมงาน 3. เพื่อให้เยาวชนได้รู้จักแหล่ง เรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน และสถานที่สำคัญอื่นๆ 4. เพื่อประชาสัมพันธ์สถานที่ สำคัญในชุมชน 5. เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างเยาวชนและชุมชนพหุ วัฒนธรรมเพื่อเป็นพื้นฐานสู่ กระบวนการสร้างสันติภาพใน พื้นที่	1. จัดตั้งคณะทำงานในโครงการฯ จัดทำแผนงานอย่างละเอียด 2. ประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชนและผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนาตุง 3. ทักตักศึกษาที่แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และสถานที่สำคัญอื่นๆ ใน ชุมชน 4. ทำแผนที่ท่องเที่ยวแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในชุมชน และสถานที่ สำคัญอื่นๆ ในชุมชน 5. จัดทำสินค้าที่ระลึกของชุมชนตุงเพื่อจำหน่าย เช่น ดอกไม้จัน และอื่นๆ 6. จัดจำหน่ายสินค้าสินค้าที่ระลึกของชุมชนตุง
4	โรงเรียนสะนอ พิทยาคม ชุมชนสะนอ ต.สะนอ อ.ยะรัง	โครงการ ชาวสะ นอร่วมด้วยช่วย กัน	1. เพื่อเป็นศึกษาประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรมและสถานที่เชิง วัฒนธรรมในตำบลสะนอ 2. เพื่อประชาสัมพันธ์สถานที่ สำคัญและสถาบันการศึกษาที่อ กัที่สำคัญในตำบลสะนอ 3. เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างเยาวชนในชุมชนตำบลสะ นอและชุมชนพหุวัฒนธรรมเพื่อ เป็นพื้นฐานสู่กระบวนการสร้าง สันติภาพในพื้นที่	1. จัดตั้งคณะทำงานในโครงการฯ จัดทำแผนงานอย่างละเอียด 2. ประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชนและผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนาสะนอ 3. จัดซื้ออุปกรณ์ทำความสะอาดและน้ำเพื่อประโยชน์ 4. ค้นหาข้อมูลสถาบันบ่อน้ำและปฏิบัติงานทำความสะอาดและ พัฒนาบริเวณที่ตั้งของสถาบันมัธยมประจำตำบลสะนอ 5. จัดทำสินค้าที่ระลึกของชุมชนสะนอเพื่อจำหน่าย เช่น พวงกุญแจที่ ระลึก เสื้อยืด และอื่นๆ 6. จัดจำหน่ายสินค้าที่ระลึกของชุมชนสะนอ

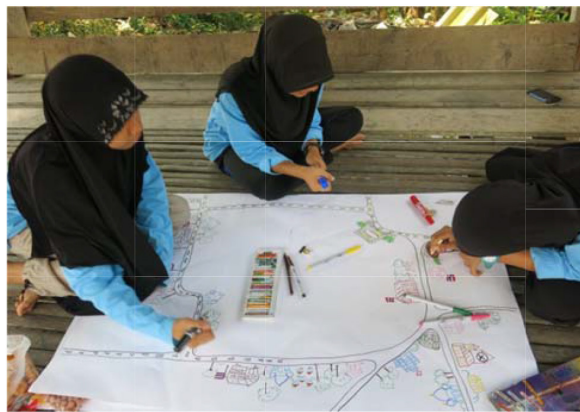
ที่	โรงเรียน	โครงการรุ่นที่ 1	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
5	โรงเรียนสุวรรณไพบูลย์ ชุมชนยะหริ่ง ต.ยะหริ่ง อ.ยะหริ่ง	โครงการ ชยะพารวย	1. เป็นการช่วยลดปริมาณขยะและเสริมความรู้ให้แก่เยาวชนในเรื่องของการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง 2. เพื่อประดิษฐ์สิ่งของจากขยะและวัสดุเหลือใช้ 3. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนกล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ และเกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างเยาวชนและชุมชนพหุวัฒนธรรมในตำบลยะหริ่ง	1. จัดตั้งคณะทำงานในโครงการฯ จัดทำแผนงานอย่างละเอียด 2. ประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชน ครู ผู้นำชุมชน และ ผู้นำศาสนาในตำบลยะหริ่ง 3. ประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะในชุมชนและการนำขยะรีไซเคิลมาใช้ประโยชน์ 4. จัดซื้ออุปกรณ์สำหรับการประดิษฐ์ต่างๆ 5. จัดการอบรมการประดิษฐ์สิ่งของจากขยะและวัสดุเหลือใช้ โดยผู้มีความรู้และประสบการณ์ในชุมชนและในโรงเรียน 6. ประชาสัมพันธ์และจำหน่ายสิ่งประดิษฐ์แก่ชุมชน 7. จัดจำหน่ายสิ่งประดิษฐ์ในงานต่างๆ ของโรงเรียน
6	โรงเรียนสายบุรี แจ้งประชาคาร ชุมชนตะลัน ต.ตะลัน อ.สายบุรี	โครงการ วัฒนธรรมอาหาร พื้นบ้านเมือง สายบุรี	1. เพื่ออนุรักษ์และประชาสัมพันธ์อาหารประจำถิ่นให้ผู้คนนอกพื้นที่ได้รับทราบ 2. เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างเยาวชนและชุมชนพหุวัฒนธรรมในชุมชนตะลันและชุมชนปากน้ำ 3. เพื่อเป็นศึกษาประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมผ่านอาหารพื้นเมืองในเมืองสายบุรี 4. เพื่อประชาสัมพันธ์อาหารพื้นเมืองสายบุรีโดยนำเสนอประวัติความเป็นมาของอาหารพื้นเมืองเชิงพหุวัฒนธรรม 5. เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างเยาวชนในชุมชนตำบลสะนอและชุมชนพหุวัฒนธรรมเพื่อเป็นพื้นฐานสู่กระบวนการสร้างสันติภาพในพื้นที่	1. จัดตั้งคณะทำงานในโครงการฯ จัดทำแผนงานอย่างละเอียด 2. ประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชน ครู ผู้นำชุมชน และ ผู้นำศาสนาในชุมชนเทศบาลตำบลตะลันและชุมชนปากน้ำ 3. อบรมการถ่ายภาพและการนำเสนอภาพถ่าย 4. ศึกษาหาข้อมูลประวัติความเป็นมาของอาหารพื้นบ้านเมืองสายบุรี 5. สัมภาษณ์ชุมชน และ จัดทำแผนที่แหล่งผลิตอาหารพื้นบ้านที่สำคัญของเมืองสายบุรี 6. นำเสนอผลงานภาพถ่าย เรื่องราวของอาหารและวัฒนธรรมผ่านสื่อออนไลน์ 7. จัดทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก (ที่ชั้นหนังสือ, หนังสือภาพ,โปสการ์ด) พิมพ์ลายอาหารพื้นบ้านเพื่อจำหน่าย

ตารางที่ 4.4 โครงการพัฒนาชุมชนของกลุ่มเยาวชนต้นแบบฯ และ
สมาชิกชมรม HAKAM ในรุ่นที่ 3

ที่	โรงเรียน	โครงการรุ่นที่ 1	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	โรงเรียนราชมนี่ รังสฤษฎ์ ชุมชนนาประดู่ ต.นาประดู่ อ.โคกโพธิ์	โครงการ บริโภค ยั่งยืนตามวิถี ชุมชน	1. เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนและ โรงเรียนบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อม 2. เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้วิธีการ เลี้ยงปลาตกอย่างง่ายและเรียนรู้ วิถีความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในอดีตและปัจจุบัน 3. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนกล้า แสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ และเกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่าง เยาวชนและชุมชนพหุวัฒนธรรม ในตำบลนาประดู่เพื่อเป็นพื้นฐาน สู่กระบวนการสร้างสันติภาพใน พื้นที่	1. จัดตั้งคณะทำงานในโครงการฯ จัดทำแผนงานอย่างละเอียด 2. ประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชน ครู ผู้นำชุมชน และ ผู้นำศาสนาใน ตำบลนาประดู่ 3. ประชาสัมพันธ์การบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมใน ชุมชน 4. เรียนรู้หลักการเลี้ยงปลาตก 5. จัดซื้ออุปกรณ์ที่สำหรับการเลี้ยงปลาตก 6. อบรม "นักเขียนรุ่นเยาว์" เพื่อเล่าเรื่องราว และสื่อสาร ประชาสัมพันธ์โครงการ 7. เก็บข้อมูลชุมชนและจัดทำแผนที่ชุมชน 8. ประชาสัมพันธ์และจำหน่ายผลิตภัณฑ์แก่ชุมชนและโรงเรียน
2	โรงเรียนยามีบรร ณวิทย์ ชุมชนยามี ต.ยามี อ.หนองจิก	โครงการ สวนผัก สร้างพลัง	1. เพื่อเป็นการสร้างรูปแบบการ ประดิษฐ์สิ่งของจากขยะ เพื่อใช้ ในการปลูกผักปลอดสารพิษ 2. เพื่อรณรงค์ให้คนในโรงเรียน ชุมชน หันมาปลูกผักปลอดสาร พิษกินเองในรั้วบ้าน 3. เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ ชีวประวัติผู้นำสำคัญในตำบลยามี และเรียนรู้การทำแผนที่ชุมชน 4. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนกล้า แสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ และเกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่าง เยาวชนและชุมชนพหุวัฒนธรรม ในตำบลยามีเพื่อเป็นพื้นฐานสู่ กระบวนการสร้างสันติภาพใน พื้นที่	1. จัดตั้งคณะทำงานในโครงการฯ จัดทำแผนงานอย่างละเอียด 2. ประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชนและผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ยามี 3. จัดการประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะและนำขยะมาแปรรูปเพื่อ ปลูกผักปลอดสารพิษและจัดซื้ออุปกรณ์ที่สำหรับการประดิษฐ์และ อุปกรณ์ปลูกผัก 4. จัดการอบรมการประดิษฐ์สิ่งของจากขยะ และการปลูกผักโดยผู้มี ความรู้และประสบการณ์ในชุมชนและในโรงเรียน 5. อบรม "นักเขียนรุ่นเยาว์" เพื่อเล่าเรื่องราว และสื่อสาร ประชาสัมพันธ์โครงการ 6. เก็บข้อมูลชุมชนและประวัติผู้นำคนสำคัญในตำบลยามี 7. จัดจำหน่ายสิ่งประดิษฐ์ในงานต่างๆ ของโรงเรียน
3	โรงเรียนปทุม คงคาอนุสรณ์ ชุมชนตุง ต.ตุง อ.หนองจิก	โครงการ รณรงค์ ท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม: สื่อสารความทรง จำเมืองหนองจิก	1. เพื่อให้เยาวชนสามารถทำงาน ร่วมกับเพื่อน ครู และคนใน ชุมชนต่างเพศ ต่างวัย และต่าง ศาสนาได้ 2. เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้เรื่อง ราว วิถีชีวิตเก่าแก่ของชุมชนตุง 3. เพื่อเรียนรู้วิธีการ ประชาสัมพันธ์วิถีชีวิตเก่าแก่ของ ชุมชนตุงผ่านเรื่องเล่า ภาพถ่าย และสื่อต่างๆที่เหมาะสม 4. เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างเยาวชนและชุมชนพหุ วัฒนธรรมเพื่อเป็นพื้นฐานสู่ กระบวนการสร้างสันติภาพใน พื้นที่	1. จัดตั้งคณะทำงานในโครงการฯ จัดทำแผนงานอย่างละเอียด 2. ประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชนและผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนาตุง 3. ศึกษาหาข้อมูล วิถีชีวิตเพื่อค้นหาความทรงจำให้ชุมชนตุง 4. เรียนรู้การสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการประชาสัมพันธ์ 5. อบรมการประชาสัมพันธ์ "นักเขียนรุ่นเยาว์" 6. จัดทำสมุดภาพ, โปสเตอร์, หรือสื่ออื่นๆ เพื่อประชาสัมพันธ์ วิถี ชีวิตเมืองตุง

ที่	โรงเรียน	โครงการรุ่นที่ 1	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
4	โรงเรียนสะนอพิทยาคม ชุมชนสะนอ ต.สะนอ อ.ยะรัง	โครงการ สื่อสาร อารยธรรมอิสลาม ตำบลสะนอ	1. เพื่อประชาสัมพันธ์สถานที่สำคัญและสถาบันการศึกษาท้องถิ่นที่สำคัญในตำบลสะนอ 2. เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้หลักการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารที่ถูกต้องและเหมาะสม 3. เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเยาวชนในชุมชนตำบลสะนอและชุมชนพหุวัฒนธรรมเพื่อเป็นพื้นฐานสู่กระบวนการสร้างสันติภาพในพื้นที่	1. จัดตั้งคณะทำงานในโครงการฯ จัดทำแผนงานอย่างละเอียด 2. ประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชนและผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนาสะนอ 3. รวบรวมข้อมูลสถานที่สำคัญและสถาบันการศึกษาท้องถิ่นที่สำคัญในตำบลสะนอ 4. จัดการอบรม “นักเขียนรุ่นเยาว์” เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้หลักการและวิธีการสื่อสารอย่างถูกต้อง และเรียนรู้การสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการประชาสัมพันธ์ 5. จัดทำสมุดภาพ, ไปสเตอร์, หรือสื่ออื่นๆ เพื่อประชาสัมพันธ์อารยธรรมอิสลามตำบลสะนอ 6. จัดทำสินค้าที่ระลึกของชุมชนสะนอเพื่อจำหน่าย เช่น พวงกุญแจที่ระลึก เสื้อยืด และอื่นๆ
5	โรงเรียนสุวรรณโปลุย์ ชุมชนยะหริ่ง ต.ยะหริ่ง อ.ยะหริ่ง	โครงการ ย้อนรอย วิถียะหริ่ง	1. เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนและโรงเรียนบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนยะหริ่งในอดีต 3. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนกล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ และเกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างเยาวชนและชุมชนพหุวัฒนธรรมในตำบลยะหริ่งเพื่อเป็นพื้นฐานสู่กระบวนการสร้างสันติภาพในพื้นที่	1. จัดตั้งคณะทำงานในโครงการฯ จัดทำแผนงานอย่างละเอียด 2. ประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชน ครู ผู้นำชุมชน และ ผู้นำศาสนาในตำบลยะหริ่ง 3. ประชาสัมพันธ์การบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4. เตรียมอุปกรณ์เพื่อปลูกผักปลอดสารพิษ 5. เก็บข้อมูลวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในอดีต และวาดแผนที่ชุมชน 6. อบรม “นักเขียนรุ่นเยาว์” เพื่อประชาสัมพันธ์เรื่องราวเกี่ยวกับโครงการ โรงเรียน และชุมชนให้ บุคคลภายนอกได้รับทราบ
6	โรงเรียนสายบุรี แจ้งประชาคาร ชุมชนตะลุบัน ต.ตะลุบัน อ.สายบุรี	โครงการ ย้อนรอย วัฒนธรรมเมือง สายบุรี	1. เพื่อค้นหาสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์เมืองสายบุรี เช่น ท่าเรือ โรงพยาบาลคริสเตียนและเพื่อประชาสัมพันธ์ประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจของเมืองสายบุรี 2. เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างเยาวชนและชุมชนพหุวัฒนธรรมในชุมชนตะลุบันและชุมชนปากน้ำ 3. เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างเยาวชนในชุมชนพหุวัฒนธรรม และเพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีสู่กระบวนการสร้างสันติภาพในพื้นที่	1. จัดตั้งคณะทำงานในโครงการฯ จัดทำแผนงานอย่างละเอียด 2. ประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชน ครู ผู้นำชุมชน และ ผู้นำศาสนาในชุมชนเทศบาลตำบลตะลุบันและชุมชนปากน้ำ 3. สัมภาษณ์ชุมชน และ จัดทำแผนที่สถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจของเมืองสายบุรี 4. ศึกษาประวัติความเป็นมาของสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่คัดเลือก 5. อบรมการเขียน “นักเขียนรุ่นเยาว์” และวิธีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ 6. จัดทำแผนที่ชุมชน 7. นำเสนอผลงานเรื่องราว “ย้อนรอยประวัติศาสตร์สายบุรี” ผ่านสื่อสื่อต่างๆ 8. จัดทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก (ที่ชั้นหนังสือ, หนังสือภาพ, ไปสการ์ด)

ภาพการดำเนินกิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชนของกลุ่ม
เยาวชนชมรม HAKAM

ภาพการดำเนินกิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชนของกลุ่ม
เยาวชนชมรม HAKAM

ส่วนที่ 3 การahunเสริญงานชมรม HAKAM

- การสนับสนุนการดำเนินงานจากพี่เลี้ยงโครงการ

พี่เลี้ยงโครงการ หมายถึง กลุ่มนักศึกษา จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่อาสาสมัครเข้าร่วมใน กิจกรรมเสริมทักษะพัฒนาศักยภาพ และโครงการพัฒนาชุมชน โดยพี่เลี้ยงโครงการ จะทำหน้าที่สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้กับโครงการ เช่น การให้ความรู้และจัดกิจกรรมทักษะพัฒนาศักยภาพต่อกลุ่มเยาวชน ทั้งในเรื่อง ทักษะการทำงานร่วมกัน การเขียนโครงการ จิตอาสา ความสำคัญของการศึกษา และทักษะอื่นๆ ในการเรียนและการดำเนินชีวิต ในปัจจุบันมีกลุ่มนักศึกษาที่เข้าร่วมในทีมสนับสนุนการดำเนินงาน ทั้งสิ้นจำนวน 9 คน ดังนี้

- นายแวอับรอเฮม แวบือราเฮง
คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์
- นางสาวเกร็ดดาว บัวทอง
คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์
- นางสาวหทัยภัทร กลับนวล
คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์
- นายอุสมาน เจอะอุมา
วิทยาลัยอิสลามศึกษา สาขาครุศาสตร์อิสลาม
- นายมะรูดาด หมัด
วิทยาลัยอิสลามศึกษา สาขานิติศาสตร์อิสลาม
- นายศุภพงศ์ เชิงดี
คณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์การอาหาร
- นางสาวบุศรา ดาอี
วิทยาลัยอิสลามศึกษา สาขาครุศาสตร์อิสลาม
- นางสาวสุชุมาล
คณะมนุษยศาสตร์ สาขาภาษาอังกฤษ
- นางสาวสุปราณี ยาเลิศ
คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์

- การนำเสนอผลการดำเนินโครงการในวันชุมชนสัมพันธ์ (Community Day)

กิจกรรมวันชุมชนสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเยาวชนต้นแบบและสมาชิกชมรม HAKAM ได้แสดงผลงานของโครงการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยจัดขึ้นปีละ 1 ครั้ง ของแต่ละพื้นที่เป้าหมายทั้ง 6 ชุมชน โดยผู้ที่เข้ากิจกรรมจะมาจากทุกภาคส่วน ได้แก่ กลุ่มนักเรียนในโรงเรียน กลุ่มเจ้าหน้าที่ ครู และผู้บริหารของโรงเรียน กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา เจ้าหน้าที่จากส่วนงานราชการอื่นๆ ที่เข้าร่วมในการดำเนินโครงการ และสมาชิกของชุมชน

ผลที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมวันชุมชนสัมพันธ์ คือ ทางนักเรียนเยาวชนต้นแบบและสมาชิกชมรม HAKAM ได้นำเสนอผลการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนให้ทุกภาคส่วนในชุมชนทราบ ซึ่งนับเป็นการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในชุมชนได้เห็นความสามารถของกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ ในการทำโครงการเพื่อพัฒนาชุมชน และทางนักเรียนสมาชิกชมรม HAKAM ก็ได้ฝึกการประชาสัมพันธ์โครงการ และการนำเสนอโครงการต่อหน้าชุมชน รวมถึงเป็นการสร้างความภาคภูมิใจในแนวคิดของการทำงานเพื่อสาธารณะประโยชน์ด้วย นอกจากนี้ผลของการดำเนินงานในวันชุมชนสัมพันธ์ยังเป็นการสร้างพื้นที่เชิงสังคมซึ่งผู้คนในชุมชนนั้นสามารถพูดคุยกันได้อย่างสบายใจอีกด้วย

ภาพกิจกรรมวันชุมชนสัมพันธ์
กรณีศึกษา: ผลจากการดำเนินงานของเยาวชน

กรณีศึกษา: โรงเรียน

โครงการเยาวชนต้นแบบเติมความหวังสู่สังคม ได้ดำเนินกิจกรรมกับโรงเรียนเป้าหมายจำนวน 6 โรงเรียน ในจำนวนนี้มี 2 โรงเรียนที่สามารถใช้เป็นกรณีศึกษาได้อย่างน่าสนใจ

- **โรงเรียนสะนอพิทยาคม ในพื้นที่ชุมชนสะนอ ตำบลสะนอ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี**

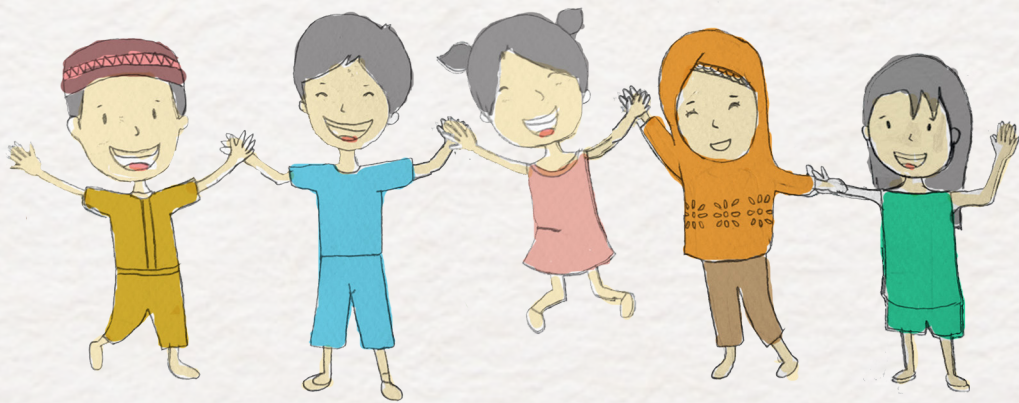
โรงเรียนสะนอพิทยาคม เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนสะนอซึ่งเป็นชุมชนมุสลิม 100 เปอร์เซ็นต์ มีความจำเพาะ และมีลักษณะสังคมค่อนข้างปิด นักเรียนเองจึงค่อนข้างอ่อนด้อยในทักษะการอยู่ร่วมกันในความแตกต่าง กระบวนการทำกิจกรรมโครงการสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก และสร้างทักษะการตั้งคำถามและแก้ปัญหาได้ แต่หลังจากที่เยาวชนและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการทำให้ทัศนคติของเยาวชนและชุมชนเองต่อการอยู่ร่วมกันกับสังคมภายนอกดีขึ้น ผู้เข้าร่วมโครงการเรียนรู้ที่จะสร้างสัมพันธ์กันภายในชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจภายในและจึงริเริ่มที่จะสร้างสัมพันธ์กับชุมชนภายนอก

- **โรงเรียนราชบุรีรังสฤษฎ์ ในพื้นที่ชุมชนบาประดู ตำบลบาประดู อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี**

โรงเรียนราชบุรีรังสฤษฎ์ เป็นโรงเรียนมัธยมที่ตั้งอยู่ในชุมชนบาประดูซึ่งเป็นชุมชนชาวพุทธเป็นส่วนใหญ่และมีชาวมุสลิมเป็นส่วนน้อย แต่ด้วยความหวาดระแวงซึ่งกันและกันทำให้สมาชิกชุมชนที่แตกต่างทางความเชื่อ ขาดการปฏิสัมพันธ์กัน แต่หลังจากมีการดำเนินโครงการฯ พบว่าทัศนคติของทั้งเยาวชนและสมาชิกชุมชนต่อเพื่อนร่วมชุมชนที่มีความแตกต่างเป็นไปในทางที่ดีขึ้น มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พูดคุยถึงอดีตที่น่าจดจำ และสนใจที่จะเผยแพร่เรื่องราวของชุมชนออกสู่ชุมชนอื่นๆ ด้วย

ส่วนที่ 5

ผลงานเด็กสร้างบ้าน

จากการดำเนินโครงการเยาวชนต้นแบบเต็มความหวังสู่สังคม พบว่ามีปัจจัยและเงื่อนไขที่หนุนเสริมให้การดำเนินงานของเยาวชนสามารถเดินหน้าได้ด้วยความต่อเนื่อง ดังนี้

• การทำงานอย่างมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม คือหัวใจสำคัญของความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งคนในชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการทำงาน ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาสาเหตุ การวางแผนการดำเนินกิจกรรม การปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหา การร่วมรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล

โดยสิ่งที่เข้ามาเป็นกลไกที่ช่วยให้คนในชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงคือ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนของชาวบ้าน ซึ่งเวทีนี้ได้เข้ามาช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งการให้และรับข้อมูล และเป็นเวทีของการกำหนดแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน เวทีชาวบ้านจึงเป็นทั้งเวทีความคิด กำหนดแนวทาง การสร้างความเข้าใจร่วมกัน การติดตามประเมินผลงานร่วมกัน ในการจัดเวทีจึงเป็นอีกหนึ่งกลไกที่ช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งภาคท้องถิ่น (เช่น เทศบาล อบต.) ภาครัฐ (เช่น ส่วนปกครอง การศึกษา ตำรวจ สาธารณสุข) ภาคประชาชน (เช่น พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน แกนนำ และชาวบ้าน) และองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

• มีการประสานและสร้างแรงจูงใจ

แรงจูงใจ เปรียบได้กับพลังที่คอยผลักดันให้คนลงมือทำงาน และยังช่วยกำหนดทิศทางและเป้าหมายของงานนั้นด้วย คนที่มีแรงจูงใจสูงก็จะใช้ความพยายามในการกระทำไปสู่เป้าหมายโดยไม่ลดละ แต่คนที่มีแรงจูงใจต่ำก็จะไม่ลงมือทำ หรือไม่ก็ล้มเลิกก่อนบรรลุเป้าหมาย แรงจูงใจจึงเป็นสิ่งสำคัญของการทำงานในชุมชน โดยเฉพาะการสร้างแรงจูงใจให้กับคนองค์กร หน่วยงานหรือพื้นที่ที่สามารถดำเนินงานได้สำเร็จ วิธีการสร้างแรงจูงใจมีหลายแบบ การสร้างแรงจูงใจนี้เป็นเหมือนแรงกระตุ้นให้คนที่กล้าทำ กล้าเล็ก กล้าเปลี่ยนแปลงได้และที่สำคัญทำให้คนที่ทำดีเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและมีกำลังใจการทำงานต่อไป

• งานมีความโยงใยกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณีถือได้ว่าเป็นแนวทางปฏิบัติที่สืบทอดกันมา แนวทางในการปฏิบัติจะมีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางความเชื่อในแต่ละพื้นที่ และยังเป็นสิ่งที่ช่วยหล่อหลอมความคิด ความศรัทธา และยึดโยงคนในชุมชนเข้าหากันได้ ดังนั้นการขับเคลื่อนงานในชุมชนจึงใช้มิติทางวัฒนธรรมประเพณีมาเป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินงาน เพื่อที่จะช่วยกันจรรโลงไว้ซึ่งสิ่งที่ดีงาม ที่เป็นตัวสร้างคุณค่า ความหมาย และความศรัทธาที่คนมีต่อวัฒนธรรม

• การขับเคลื่อนไปด้วยองค์ความรู้ (ข้อมูล)

ข้อมูลและองค์ความรู้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการแก้ไขและจัดการกับปัญหา เนื่องจากข้อมูลจะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความเป็นจริงในพื้นที่ และองค์ความรู้ที่เป็นข้อมูลทางวิชาการจะนำมาใช้ในการขับเคลื่อนและสร้างความตระหนักให้กับชุมชน นอกจากนี้ข้อมูลยังเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยลดแรงต้านในการทำงานอีกด้วย

- **การเริ่มจากงานที่ง่าย**
(ได้ผลเชิงบวก เกิดรูปธรรม)

การเริ่มต้นการทำงานควรเริ่มมาจากงานที่ทำได้ง่าย มีการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ และเป็นงานที่มีโอกาสเกิดผลในเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ เพราะการเริ่มต้นจากสิ่งที่ได้ง่ายและมีการยอมรับกันก่อน จะทำให้งานที่ลงมือทำเกิดผลเป็นรูปธรรม สามารถทำได้จริง ซึ่งสิ่งนี้จะนำไปสู่การขยายผลไปยังกิจกรรมอื่นๆ ในชุมชน

- **การวางเป้าหมายที่ชัดเจน**

เป้าหมายของการทำงานเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ต้องมี เนื่องจากในพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานนั้น จะมีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน โดยเป้าหมายการทำงานที่สำคัญจะมีอยู่ 4 ส่วนคือ คน งาน สถานที่ และเวลา ส่วนมากพื้นที่ที่กำหนดไว้เลยว่าจะเริ่มต้นทำในงานใด ในสถานที่ใด ใช้เวลาในการทำงานมากน้อยแค่ไหน และใครคือคนที่ทำให้งานก้าวเดินไปได้ ซึ่งคนในระดับชุมชน จะนำเป้าหมายการทำงานไปสร้างความเข้าใจร่วมกันอีกครั้ง จนนำไปสู่มติของคนในพื้นที่ที่ต้องถือปฏิบัติร่วมกัน

- **การสร้างเครือข่ายในการขับเคลื่อนงาน**

บุคคล องค์กร หน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่นับเป็นภาคีเครือข่ายที่ทำให้การดำเนินงานในชุมชนสามารถขับเคลื่อนไปได้ และในการทำงานก็ควรมีทีมงานหรือเครือข่ายที่ทำหน้าที่ประสาน สนับสนุน และผลักดันให้เกิดกระบวนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งทีมงานหรือเครือข่ายในการทำงานต้องมีการกำหนดแนวทางหรือรูปแบบการทำงานกันอย่างชัดเจน และต้องมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย

• การมีกลไกตรวจสอบติดตามงานในภาพรวม

การมีกลไกการประเมิน ตรวจสอบ ติดตามผลการทำงาน เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จ โดยการทำงานนั้น ต้องมีการประเมินผลการทำงานในทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มต้นทำงาน ระหว่างทำงานหรือช่วงการทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ และช่วงเสร็จสิ้นการดำเนินงานหรือกิจกรรม

การประเมิน ตรวจสอบ และติดตามผลจะทำให้เห็นถึงผลที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วง ว่าเป็นไปตามเป้าหมาย และแนวทางที่กำหนดไว้หรือไม่ และทำให้ได้ทราบว่าผลของการดำเนินงานแต่ละช่วงเป็นอย่างไรด้วย ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบนี้จะต้องเป็นผู้ที่เป็นกลาง เที่ยงตรง และประเมินอย่างตรงไปตรงมา และการตรวจสอบนี้มิได้เป็นการจับผิด หากแต่นำเอาปัญหาเหล่านี้มาหาแนวทางเพื่อแก้ไขต่อไป

• การร่วมสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้งาน

การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานในประเด็นการแก้ไขและจัดการปัญหาที่เกิดจากเครื่องดีมแอลกอฮอล์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งภายในชุมชน และภายนอกชุมชน สำหรับการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้พื้นที่ได้มีการสรุปงาน การสรุปบทเรียน การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค ร่วมกัน และพื้นที่ส่วนใหญ่ที่สามารถแก้ปัญหาแอลกอฮอล์ได้สำเร็จจะมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานอย่างต่อเนื่อง

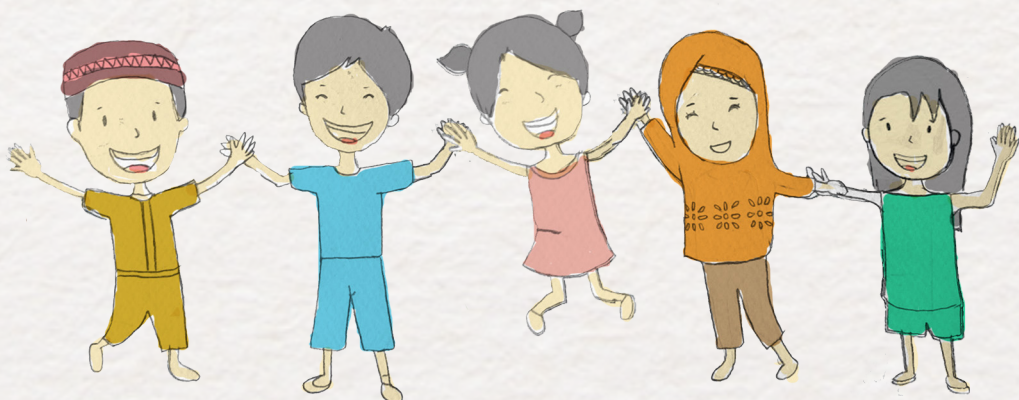
นอกจากนี้ควรมีการจัดทำเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน หรือการศึกษาดูงานพื้นที่อื่นๆ ด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดการเรียนรู้กิจกรรมใหม่ๆ ที่หลากหลายขึ้น ซึ่งช่วยให้กระบวนการทำงานมีความต่อเนื่อง

- การบูรณาการงานอย่างหลากหลาย

การทำงานในชุมชน จะสำเร็จได้ด้วยดีและมีความต่อเนื่องต้องอาศัยวิธีการทำงานแบบบูรณาการ ซึ่งต้องมีการผสมผสานงานและสร้างความเชื่อมโยงการกับงานอื่นๆ ในชุมชนด้วย

ส่วนที่ 6

บทสรุป
การดำเนินงานของ
เยาวชน สู่ความหวัง
สังคมสันติภาพ
ชายแดนใต้

โครงการเยาวชนต้นแบบเต็มความหวังสู่สังคม หรือ โครงการ Harapan Kampong (HAKAM) เป็นโครงการที่มีจุดประสงค์ในการทดลองสร้างโมเดลตัวอย่างในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความสงบสุข และสร้างความปรองดอง ผ่านกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชน และให้ความสำคัญในการส่งเสริมกิจกรรมสายสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและการพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการอบรมเยาวชนและกิจกรรมชุมชนของเยาวชน เพื่อสร้างพื้นที่เชิงสังคมซึ่งผู้คนในชุมชนนั้นสามารถพูดคุยกันได้อย่างสบายใจ นอกเหนือจากนักเรียนและผู้ปกครองแล้ว ทางโครงการฯ ยังจะกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของครูอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ชาวบ้าน และผู้นำทางศาสนาเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางอ้อมบนพื้นฐานทางวัฒนธรรมอันดีงามโดยภาพรวมอย่างยั่งยืน อีกทั้งโครงการฯ ยังมีนโยบายที่สำคัญคือ จะต้องเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับชุมชนและผู้เกี่ยวข้องกับโครงการฯ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ จะได้รับการอบรมในเรื่องการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์จากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ โดยการออกแบบทุกๆ กิจกรรมจะยึดหลักและดำเนินการตามวัฒนธรรมและประเพณีของเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ และอาศัยการร่วมมือกับองค์กรพันธมิตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยที่พิจารณาแต่งตั้งจากความน่าเชื่อถือและศักยภาพในการดำเนินงานด้านเยาวชนและการพัฒนาชุมชนที่ผ่านมา

ทางโครงการฯ มีการดำเนินกิจกรรมชมรม HAKAM ร่วมกับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป ในเขตจังหวัดปัตตานี จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนสายบุรีแจ่งประชาคาร ในพื้นที่ชุมชนตะลุบัน ตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี 2) โรงเรียนสุวรรณไพบูลย์ ในพื้นที่ชุมชนยะหริ่ง ตำบลยะหริ่ง อำเภอยะหริ่ง 3) โรงเรียนปทุมคงคาอนุสรณ์ ในพื้นที่ชุมชนตุง ตำบลตุง อำเภอหนองจิก 4) โรงเรียนยาบีบรรณวิทย์ ในพื้นที่ชุมชนยาบี ตำบลยาบี อำเภอหนองจิก 5) โรงเรียนสะนอพิทยาคม ในพื้นที่ชุมชนสะนอ ตำบลสะนอ อำเภอยะรัง และ 6) โรงเรียนราชมนูรังสฤษฏ์ ในพื้นที่ชุมชนนาประดู่ ตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานเป็น 2 ส่วน คือ กิจกรรมเสริมทักษะ ได้แก่ กิจกรรมเสริมสร้างทักษะการสื่อสาร กิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสา และกิจกรรมส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของการศึกษา และโครงการพัฒนาชุมชน โดยในแต่ละโรงเรียน นักเรียนเยาวชนต้นแบบและสมาชิกแต่ละรุ่นจะร่วมกันทำโครงการพัฒนาชุมชนภายใต้การแนะนำและการเสนอแนะจากครูและผู้นำชุมชน ในปัจจุบันกิจกรรมชมรม HAKAM ได้ดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนแล้วจำนวน 18 โครงการ (ตามรายละเอียดในบทที่ 4) ซึ่งจากการดำเนินโครงการสามารถสรุปบทเรียนรู้และข้อจำกัดในการดำเนินงานแต่ละส่วนได้ ดังนี้

บทเรียนรู้จากการดำเนินกิจกรรมในห้องเรียน

1. กิจกรรมในห้องเรียนของเยาวชนพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ขาดทักษะการจับประเด็น หากกิจกรรมดำเนินการผ่านการบรรยายโดยวิทยากรจำเป็นต้องแจกแจงรายละเอียดของกิจกรรมหลายครั้งจึงจะได้ผลสัมฤทธิ์ที่น่าพอใจ

2. การสื่อสารโดยทั่วไป เยาวชนส่วนใหญ่ขาดความมั่นใจทางภาษา ไม่มั่นใจที่จะสื่อสารด้วยภาษาไทยจึงจำเป็นต้องสื่อสารด้วยภาษามลายูในบางครั้งเพื่อสร้างความคุ้นเคย และให้เป้าหมายได้รับการตอบสนองตามที่กำหนด

3. การประสานงานกับเยาวชนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร หลายครั้งไม่สามารถรวมกลุ่มเยาวชนได้ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นกับการสื่อสารกับครูที่ปรึกษาโครงการ ทั้งนี้การสร้างสัมพันธ์กับครูที่ปรึกษาเองก็มีความสำคัญ ความไว้วางใจเชื่อใจจะมีมากขึ้นหากมีการทำความรู้จักกันในระดับบุคคล

บทเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องมือและกระบวนการทำกิจกรรม

เครื่องมือต่างๆ ได้ถูกนำมาใช้ในกิจกรรมที่แตกต่างกันของเยาวชนและตัวแทนชุมชน โดยคำนึงถึงจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน ดังนี้

- การบรรยาย (Lecture) เน้นใช้งานในกิจกรรมที่เป็นลักษณะของการให้ความรู้พื้นฐานแก่เป้าหมาย เพื่อสร้างฐานความเข้าใจเบื้องต้น
- การสนทนา (Dialogue) เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มเป้าหมายผ่านการพูดคุยโดยเน้นพูดคุยในประเด็นร่วมที่ทุกคนสามารถให้ความคิดเห็นได้ แล้วพัฒนากระบวนการสนทนาต่อไป
- กิจกรรมภาคสนาม (Field Activity) เป็นเครื่องมือที่มีจุดประสงค์หลักในการสร้างการเรียนรู้แก่เยาวชนผ่านการสัมผัสกับแหล่งความรู้โดยตรง เช่น การลงพื้นที่เพื่อถ่ายภาพ พูดคุยกับสมาชิกชุมชน หรือจัดแสดงนิทรรศการต่างๆ ในชุมชน
- การอบรม (Workshop) การจัดอบรมที่ผ่านมามุ่งเน้นผลด้านการพัฒนาศักยภาพและทักษะในการดำเนินโครงการ และทักษะในการเป็นผู้นำซึ่งประกอบด้วยทักษะอีกหลายด้าน ซึ่งในการอบรมทุกครั้งจะใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม
- การสนทนากลุ่ม (Focus group) เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อการศึกษาความคิดเห็น ของกิจกรรมที่ได้ผ่านมาจาก กลุ่มเป้าหมายของโครงการ เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มผู้นำศาสนา ทั้งนี้เป็นการเสวนาในประเด็นที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับกิจกรรม ทั้งนี้ได้คำนึงถึงความสบายใจและความปลอดภัยต่อผู้สนทนาทุกคน

บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมกับชุมชน

ที่ผ่านมาโครงการฯ ได้ใช้กิจกรรมการประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการประชุมพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน/อาจารย์ในโรงเรียน เพื่อสร้างกระบวนการสื่อสารเชิงบวกผ่านกระบวนการให้ความรู้จากการบรรยายของวิทยากร และนำมาสู่กระบวนการให้ความรู้ผ่านการเสวนาซึ่งสามารถเห็นพัฒนาการทางการสื่อสารของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน โดยกิจกรรมที่จัดกับเป้าหมายทั้ง 6 ชุมชน คือ ประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโครงการ การอบรมเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนา การอบรมเสริมศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาและครู กิจกรรมพัฒนาศักยภาพเยาวชน ในกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น โครงการได้พัฒนากระบวนการกระตุ้นการสื่อสารเชิงบวกด้วยการ ให้ความรู้ผ่านการบรรยายเพื่อสร้างฐานความเข้าใจวัตถุประสงค์และผลที่จะได้รับการสื่อสารเชิงบวก โดยเน้นการสื่อสารเชิงบวกภายในชุมชนและกลุ่มคนในชุมชนตนเอง ซึ่งผลจากการทำแบบประเมินพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีแนวโน้มที่ดีต่อการทำความเข้าใจในหัวข้อการสื่อสารเชิงบวก

ดังนั้นโครงการ จึงเห็นว่าหากสามารถสร้างกระบวนการกระตุ้นกระบวนการสื่อสารเชิงบวกภายในชุมชนได้อย่างน่าสนใจ ผลตอบรับและผลสืบเนื่องจากกิจกรรมน่าจะเป็นปัจจัยใหม่ที่สำคัญต่อกระบวนการสร้างปฏิสัมพันธ์ใหม่ในชุมชน จึงได้ประสานกับผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีเพื่อร่วมออกแบบกระบวนการดังกล่าว ซึ่งผลที่ได้คือ การใช้กระบวนการเสวนาโดยใช้ประเด็นกิจกรรมโครงการของกลุ่มเยาวชน เป็นหัวข้อเชื่อมต่อการพูดคุย และสามารถดึงประเด็นเรื่องราวเชิงบวกที่น่าสนใจออกมาจากกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมซึ่งล้วนแต่เป็นเรื่องราวที่สามารถนำมาเป็นประเด็นเพื่อสื่อสารภายในชุมชนได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเด็นเรื่องราวความทรงจำที่ดีในอดีตที่คนรุ่นหลังไม่เคยรับรู้ ประเด็นทางวัฒนธรรมที่เห็นได้ชัดว่ามีการผสมผสานทางพหุวัฒนธรรม ตลอดจนประเด็นประวัติศาสตร์ชุมชนที่เป็นเรื่องราวร่วมกันของสมาชิกชุมชนทุกวัฒนธรรม

ข้อสังเกตและผลตอบรับโครงการฯ

จากกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนกับเยาวชนตลอดจนสมาชิกชุมชนพบว่า มีผลตอบรับในด้านบวก อีกทั้งยังสามารถสังเกตได้ถึงพัฒนาการด้านการสร้างสัมพันธ์ในชุมชน การพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำในตัวเอง และส่งผลสืบเนื่องไปยังกลไกทางสังคมซึ่งประกอบด้วยกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนาและสมาชิกภายในชุมชน ซึ่งระดับของการพัฒนาสามารถสังเกตได้ใน 2 ระดับ คือ

1. ระดับเยาวชนและโรงเรียน

พัฒนาการที่เห็นได้ชัดคือ ภาวะความเป็นผู้นำของเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา พบว่ามีความกล้าแสดงออกมากขึ้น กิจกรรมที่ปฏิบัติเห็นได้ถึงความคิดสร้างสรรค์และความละเอียดรอบคอบ มีการวางแผนการทำงานเป็นลำดับขั้นตอน สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ซึ่งเป็นผลมาจากการลงมือดำเนินโครงการของเยาวชนด้วยตนเอง อีกทั้งตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่สมาชิกมีความแตกต่าง ผ่านเรื่องราวและความทรงจำร่วมของผู้คนในสังคม

2. ระดับชุมชนและกลไกทางสังคม

ในระดับชุมชนนั้นผลตอบรับเป็นที่น่าพอใจโดยวัดจากแบบประเมิน อีกทั้งพิจารณาจากระดับของความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเป้าหมายเองเห็นได้ว่ามีแนวโน้มที่จะพัฒนาต่อไปในทางที่ดีขึ้น กลุ่มเป้าหมายแสดงความคิดเห็น พูดคุย และแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันมากขึ้น (สังเกตจากกิจกรรมประชุมที่เชิญสมาชิกชุมชนเข้าร่วม) ซึ่งในช่วงเริ่มแรกนั้น เห็นได้ชัดว่าระดับของการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับที่ต่ำ และเพิ่มระดับดีขึ้นเรื่อยๆ ในกระบวนการครั้งต่อๆ มา

โดยเฉพาะกลไกทางสังคม คือผู้นำชุมชน และผู้นำทางศาสนาต่างมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการและต่อกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชนแบบพหุวัฒนธรรมโดยหลายท่านให้ความเห็นว่าเป็นกระบวนการแปลกใหม่ที่น่าสนใจและทำให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อฟื้นฟูความสัมพันธ์ของสมาชิกชุมชนขึ้นมาใหม่ อีกทั้งสนใจที่จะให้กระบวนการสร้างความสัมพันธ์แบบนี้เกิดขึ้นในระดับกว้างมากขึ้น โดยเริ่มจากสมาชิกชุมชนเอง

การประเมินและสรุปผลการดำเนินโครงการ

โครงการได้ดำเนินการประเมินผลโครงการประจำปีเพื่อรับทราบผลตอบรับและความเปลี่ยนแปลงต่างที่เกิดขึ้นที่เป็นผลมาจากโครงการ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Interview) กับกลุ่มนักเรียน ครู และผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของเยาวชน ครู ผู้ปกครองและชุมชนต่อโครงการพัฒนาเยาวชนต้นแบบเต็มความหวังสู่สังคม 2) เพื่อศึกษาถึงทักษะต่างๆ ที่เยาวชน ครู ผู้ปกครองและชุมชนได้รับในการทำโครงการพัฒนาเยาวชนต้นแบบเต็มความหวังสู่สังคม และ 3) เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจและการอยู่อาศัยร่วมกันของคนต่างศาสนาในพหุวัฒนธรรม

ข้อมูลที่ได้จากการพูดคุยกับนักเรียน ครู และผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนาสามารถยืนยันถึงการตอบรับโครงการที่ดีจากชุมชน ชุมชนมองเห็นคุณค่าและเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนและประโยชน์ต่อเยาวชน ครูและนักเรียนสามารถนำเอาทักษะที่ได้รับจากโครงการไปปรับใช้ในการเรียนการสอนได้ ตัวแทนผู้ปกครองของนักเรียนที่เข้าร่วมชุมนุม HAKAM ได้กล่าวชื่นชมพัฒนาการความกล้าแสดงออกที่ดีขึ้น เช่นเดียวกับผู้นำชุมชนที่สังเกตเห็นว่าความกล้าแสดงออกและความมีจิตอาสาของนักเรียนมีเพิ่มมากขึ้น

จากการดำเนินโครงการเยาวชนต้นแบบเติมความหวังสู่สังคม ส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารกันของคนในชุมชนมากขึ้น ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและเกิดการเชื่อมต่อและสานเป็นความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชนพหุวัฒนธรรม คนในชุมชนที่มีความแตกต่างทางด้านศาสนา และวัฒนธรรมต่างเริ่มเข้าใจปัญหาที่เป็นอยู่ และยอมรับว่าปัจจุบันเกิดความห่างเหินขึ้นระหว่างคนสองวัฒนธรรมอย่างเห็นได้ชัด และด้วยสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันยังส่งผลให้คนต่างวัฒนธรรมขาดการสื่อสารระหว่างกัน ส่งผลให้เกิดความหวาดระแวงซึ่งกันและกันจากการได้เริ่มพูดคุยกันมากขึ้นทำให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสมองย้อนอดีตและทราบว่ายังมีความทรงจำที่ดีระหว่างกันของสองวัฒนธรรมหลงเหลืออยู่ ประกอบกับโครงการพัฒนาชุมชนที่นักเรียนได้จัดทำขึ้นเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ดังนั้นจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการพูดของทุกฝ่ายในชุมชนและเริ่มมองอนาคตข้างหน้าร่วมกัน เกิดการสานสายสัมพันธ์ครั้งใหม่ขึ้นผ่านเรื่องเล่า ความทรงจำและวิถีชีวิตชุมชนในอดีต และเกิดการวางแผนร่วมกับหน่วยงานปกครองท้องถิ่นให้เกิดการพูดคุยเชิงสานเสวนาของคนในชุมชนเพื่อให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาต่อโครงการพัฒนาชุมชนที่ดำเนินการโดยนักเรียน และเพื่อคืนความทรงจำให้คนในชุมชน และนำเรื่องราวดีๆ หรือความทรงจำดีในชุมชน เช่น ประเพณีวัฒนธรรมรวมถึงบุคคลสำคัญของชุมชน หรือเรื่องเชิงบวกอื่นๆ ที่คนในชุมชนสื่อสารให้คนในชุมชนได้รับทราบ โดยการผนวกหน่วยเล็กๆหรือประเพณี เรื่องเล่าเล็กๆ ในชุมชนสื่อสารให้คนภายนอกได้รับทราบ กระบวนการดังกล่าวจะนำไปสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนที่เกิดจากภายในชุมชนเอง

นอกจากนี้ พบว่าผลการดำเนินโครงการเยาวชนต้นแบบเต็มความหวังสู่สังคม มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

• การสร้างความไว้วางใจระหว่างต่างศาสนาผ่าน การมีส่วนร่วม

ความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ก่อตัวมาเป็นระยะเวลาช้านานและส่งผลกระทบต่อทางสังคมมากมาย และผลลัพธ์จากความขัดแย้งนั้นยังสร้างรอยร้าวทางความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนมุสลิมและชุมชนชาวพุทธในพื้นที่ซึ่งยิ่งส่งผลให้เกิดความยากลำบากต่อการจัดการความขัดแย้ง

โครงการ HAKAM มีเป้าประสงค์สำคัญเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและสร้างความสัมพันธ์ขึ้นใหม่ระหว่างกลุ่มคนต่างความเชื่อผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์เพื่อให้เกิดพื้นที่ทางสังคมร่วมกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ประเด็นด้านการพัฒนาเยาวชนและชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน ดังจะเห็นได้จากการวางแผนและดำเนินโครงการที่มุ่งเน้นกิจกรรมและกระบวนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมซึ่งเชื่อว่าจะเป็นการเชื่อมรอยร้าวของชุมชนและส่งผลให้เกิดความยั่งยืนต่อสันติภาพในพื้นที่ และเพื่อเป็นการสร้างสัมพันธ์ของสมาชิกชุมชนอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ทางโครงการฯ จึงได้จัดให้มีกิจกรรมการประชุมเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนาขึ้นทั้ง 6 ชุมชนตัวอย่าง ตลอดเดือนกันยายน 2557 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างพื้นที่ร่วมให้แก่สมาชิกชุมชนทั้งผู้นำชุมชน ตลอดจนผู้นำศาสนาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความต้องการร่วมกันผ่านประเด็นโครงการของ HAKAM

การประชุมมุ่งเน้นด้านการสื่อสารเชิงบวกและมีการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมได้ถกเถียงถึงปัญหาหรือข้อท้าทายที่แต่ละท่านได้ประสบ ดังตัวอย่างในการประชุมที่จัดขึ้น ณ ชุมชนตะลุมปีน อำเภอสายบุรี ผู้เข้าร่วมได้แสดงข้อคิดเห็นถึงกิจกรรมการรวบรวมเงินบริจาคเพื่อซื้อคฤหาสน์พิพิธภัณฑิให้อยู่ในความดูแลของสาธารณะว่า กิจกรรมดังกล่าวขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน แต่กลับมีการประชาสัมพันธ์ในวงกว้างภายนอกชุมชนซึ่งส่งผลให้เกิดการเข้าใจที่คลาดเคลื่อนระหว่างสมาชิกชุมชนด้วยกันเอง และกระทบกับแผนการรวบรวมเงินบริจาคอีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกชุมชนน้อยกว่าที่คาดการณ์

ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมเองก็ได้ให้ความสนใจต่อประเด็นดังกล่าวและเห็นตรงกันว่าผู้นำชุมชนสามารถใช้ศักยภาพตนเองให้เกิดการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกชุมชนได้ ซึ่งทางโครงการ HAKAM เองได้ให้ตัวอย่างสืบเนื่องแก่ที่ประชุม โดยได้แนะนำกลุ่ม NGOs ท้องถิ่นในนาม Saiburi Looker ที่สามารถให้ความช่วยเหลือและทำงานร่วมกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นในการสื่อสารเรื่องราวต่างๆ ของชุมชนทั้งภายในชุมชนเองและกับชุมชนภายนอก ซึ่งในอดีตการนั้นการสื่อสารในลักษณะดังกล่าวยังขาดประสิทธิภาพด้วยชุมชนทั้งภายในและภายนอกขาดความเข้าใจอันดี โดยเฉพาะระหว่างสมาชิกชุมชนที่มีความเชื่อแตกต่าง แต่ด้วยวัตถุประสงค์กิจกรรมที่ตรงกัน Saiburi Looker และ ชมรม HAKAM ของโรงเรียนสายบุรีแจ้งประชาคารได้ทำกิจกรรมร่วมกันและดึงความสนใจจากสาธารณะโดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ ThaiPBS ที่ได้เสนอรายงานข่าวการทำกิจกรรมร่วมระหว่างชมรม HAKAM และ Saiburi Looker เป็นระยะ ซึ่งเป็นการยากที่จะเกิดขึ้นได้หากสมาชิกชุมชนขาดโอกาสในการร่วมแลกเปลี่ยนผ่านการประชุมและเปิดพื้นที่ร่วมต่างๆ ที่ HAKAM ได้จัดขึ้น

ในการประชุม ณ ชุมชนตุงบรยากาศการประชุมเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับชุมชนตะลุมพั้งซึ่งสมาชิกชุมชนได้เห็นร่วมกันว่าสิ่งที่ทำลายสภาพชุมชนในปัจจุบันนั้นคือปัญหาความห่างเหินกันของสมาชิกชุมชนอันเนื่องมาจากปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อเนื่องตลอดระยะเวลาหลายปี อีกทั้งยังมีสมาชิกชุมชนใหม่ๆ ที่เพิ่งเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนและขาดความสัมพันธ์กับสมาชิกชุมชนเดิมโดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างสมาชิกชุมชนที่แตกต่างด้านความเชื่อ ที่ประชุมจึงได้ร่วมกันออกแบบกิจกรรมที่จะจัดขึ้นในอนาคตว่าควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสัมพันธภาพอันดีโดยเน้นการเล่าเรื่องราวของชุมชนในอดีตเมื่อครั้งความสัมพันธ์ของผู้คนที่มีความแตกต่างยังแนบแน่นกว่าปัจจุบัน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวได้มีการริเริ่มปฏิบัติโดยเยาวชนของโรงเรียนปทุมคงคาอนุสรณ์ โดยเยาวชนได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้อาวุโสในชุมชนถึงบรรยากาศ วิถีชีวิตและสภาพสังคมเมื่อครั้งอดีตและนำเรื่องราวจากการสัมภาษณ์มาแบ่งปันกับเพื่อนร่วมโรงเรียนตลอดจนสมาชิกชุมชนคนอื่นๆ และคาดหวังว่ากิจกรรมนี้จะสามารถแสดงภาพความสัมพันธ์อันดีเพื่อกระตุ้นการสานสัมพันธ์ในชุมชนขึ้นมาใหม่ได้

ถึงแม้ว่าจุดประสงค์ของการประชุมพัฒนาศักยภาพฯ มีแกนหลักคือกิจกรรมของเยาวชนแต่ก็สามารถใช้เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกชุมชนถึงปัญหาและวิธีแสวงหาทางออกร่วมกันอย่างสันติด้วยท่าทีที่เคารพกัน รับฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นบนพื้นฐานของการให้เกียรติซึ่งกันและกันซึ่งไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากผู้เข้าร่วมขาดความเคารพและเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน

“ผมเองก็อยากจะมีเพื่อนสนิทเป็นคนต่างศาสนา เพราะการจะทำอะไรสักอย่างให้ประสบความสำเร็จได้นั้นเราต้องสนิทสนมกันเสียก่อน”
(คำสัมภาษณ์จากพระครูในชุมชนยะหริ่ง)

“เราเคยใช้เรือในการข้ามฝั่ง ตอนนั้นค่าเรือข้ามฝากแค่ 2 บาท , เมื่อก่อนไม่มีน้ำแข็ง ไม่มีตู้เย็น แม่ค้าขายปลาจะใช้ทรายกลบตัวปลาเพื่อให้ปลาสดและอยู่ได้นาน” (ผู้นำศาสนา - ชุมชนยะหริ่ง)

- เยาวชน ตัวแทนพลังอันอ่อนโยนในแผ่นดิน
อีกแห่ง

การประชุมระหว่างผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนาที่เกิดขึ้นเป็นประจำตลอดโครงการนั้นส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เข้าร่วมที่มีความแตกต่างกันและเสริมสร้างความสัมพันธ์แบบพหุวัฒนธรรมให้เกิดความแน่นแฟ้นมากขึ้น ปัจจัยสำคัญคือกระบวนการเสริมทักษะการสื่อสารซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อบริบทแบบพหุวัฒนธรรม หากขาดส่วนนี้แล้วการประชุมแลกเปลี่ยนอาจกลับส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ได้

กิจกรรมการประชุมเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อเสริมสร้างสันติภาพ หากแต่สิ่งที่ท้าทายคือความจำเป็นที่จะต้องหลีกเลี่ยงการใช้คำ สันติภาพ ในบริบทชุมชนซึ่งเป็นคำที่อาจส่งผลด้านลบต่อความรู้สึกร่วมของชุมชน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือที่ออกแบบเป็นพิเศษในการสื่อสารและเลี่ยงคำว่าสันติภาพผ่านกระบวนการสื่อสารเชิงบวกอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ออกแบบการประชุมและพูดคุยโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. เปิดการประชุมกับผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนาในลักษณะของการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการและเป็นกันเอง เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการพูดคุยตามลำดับ
3. เมื่อผู้เข้าร่วมมีท่าทีเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อการพูดคุยแล้วผู้ดำเนินการประชุมจะค่อยๆ นำการพูดคุยไปสู่รูปแบบของการสื่อสารเชิงบวกผ่านประเด็นที่ผู้เข้าร่วมให้ความสนใจโดยไม่กระทบต่อประเด็นปัญหาและความขัดแย้ง
4. กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพูดคุยจะเป็นตัวกลางเพื่อให้การสื่อสารมีจุดร่วมเดียวกันผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

ด้วยรูปแบบการประชุมที่ผ่านการออกแบบมาอย่างรอบคอบจึงหวังว่ากระบวนการสื่อสารเชิงบวกจะเป็นตัวช่วยให้ชุมชนสามารถทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ด้านบวกที่ยังคงมีอยู่ และชุมชนเองก็ยังตระหนักถึงข้อนี้เป็นอย่างดีที่ได้เห็นว่าการพูดคุยร่วมกันนั้นมีหลากหลายประเด็นที่ผู้เข้าร่วมกล้าหยิบยกขึ้นมาพูดคุยถึงแม้ว่าเรื่องอาจจะเป็นเรื่องด้านลบ แต่ก็เป็นการพิสูจน์ว่าชุมชนยังเห็นพ้องถึงความสำคัญของการสื่อสารที่จำเป็นต่อการแสวงหาทางออกของชุมชนร่วมกัน และควรสื่อสารกันทั้งภายในและภายนอกชุมชน อีกทั้งเห็นว่าการสื่อสารถึงประเด็นความทรงจำร่วมของชุมชนในอดีตสามารถใช้เป็นเครื่องมือฟื้นความสัมพันธ์และต่อยอดไปสู่พัฒนาการด้านบวกต่อไปในอนาคต ทางหน่วยงานบริหารท้องถิ่นเองก็เห็นด้วยกับกระบวนการดังกล่าวและยินดีให้การสนับสนุน หากมองผิวเผินเด็กและเยาวชนอาจเป็นพลังที่ไม่แข็งแรงเท่าผู้ใหญ่ หากแต่พลังอันอ่อนโยนของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะเยาวชนที่มีศักยภาพความเป็นผู้นำสามารถที่จะเชื่อมประสานชุมชนและขับเคลื่อนสู่ความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนมากขึ้นและก้าวไปสู่รากฐานสันติภาพที่ยั่งยืนต่อไป

“ เราน่าจะทำเวทีตಾಯายเล่าเรื่องให้หลายๆ โดยให้คนเฒ่าคนแก่ในชุมชน มาเล่าเรื่องราวในอดีตให้เด็กๆ รุ่นใหม่ได้ฟังกัน” (ผู้นำชุมชนตุง)

ภายใต้การดำเนินงาน โครงการเยาวชนต้นแบบเต็มความหวังสู่สังคม
Harapan Kampong (HAKAM)

